

MER, SMB, Habitattoets BritNed-verbinding

Bijlage bij hoofdstuk 3

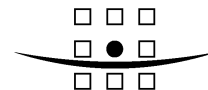
BritNed Development Limited

25 augustus 2005

Rapport

9M3538

A COMPANY OF

ROYAL HASKONING

HASKONING NEDERLAND BV
COASTAL & RIVERS

Barbarossastraat 35
Postbus 151
6500 AD Nijmegen
+31 (0)24 328 42 84 Telefoon
+31 (0)24 360 95 66 Fax
info@nijmegen.royalhaskoning.com E-mail
www.royalhaskoning.com Internet
Arnhem 09122561 KvK

Documenttitel MER, SMB, Habitattoets BritNed-verbinding
Bijlage bij hoofdstuk 3
Verkorte documenttitel MER, SMB, Habitattoets BritNed
Status Rapport
Datum 25 augustus 2005
Projectnaam MER, SMB, Habitattoets BritNed-verbinding
Projectnummer 9M3538
Opdrachtgever BritNed Development Limited
Referentie 9M3538/R020/BijlageH3/HTI/Nijm
Auteurs Drs. P.C.W. Voet, Ir. H. Tiessen
Ir. R.J.Zijlstra

INHOUDSOPGAVE

	Blz.	
1	BELEIDSNOTA'S	1
1.1	Elektriciteitsvoorziening	1
1.2	Natuurbeleid	7
1.3	Milieubeleid	14
	Ruimtelijk beleid	18
1.4	18	
1.5	Veiligheid en gezondheid	34
2	ECOSYSTEEMDOELEN NOORDZEE	37
3	STAPPENPLAN NOORDZEE	39
3.1	Stappenplan Nota Ruimte	39
3.2	Stappenplan Integraal beheerplan Noordzee 2015	40
3.3	Checklist Kabels en Leidingen	42
4	STAPPENPLAN FLORA EN FAUNAWET	43
5	VOGEL- EN HABITATRICHTLIJNGEBIEDEN	45
6	BESCHERMDE SOORTEN	47
6.1	Water	47
6.2	Land	49

1 BELEIDSNOTA'S

1.1 Elektriciteitsvoorziening

Internationaal beleid

De Europese Unie streeft naar meer marktwerking op Europese schaal. Dat geldt ook voor de elektriciteitsmarkt. Afnemers van elektriciteit moeten vrij kunnen besluiten waar ze die inkopen. Om de elektriciteit van aanbieders naar afnemers te transporteren zijn hoogspanningsverbindingen nodig. De nationale hoofdtransportnetten (in Nederland met een spanning van 380 en 220 kV) hebben de grootste transportcapaciteit. Deze koppelnetten zijn door een beperkt aantal internationale verbindingen hoogspanningsverbindingen (Interconnectoren) met elkaar verbonden. Zo heeft Nederland twee verbindingen met België en drie met Duitsland en hebben deze landen weer verbindingen met de nationale netten in hun buurlanden. Er bestaat nog geen rechtstreekse verbinding tussen Groot-Brittannië en Nederland. Het beleid en de regels voor de elektriciteitsmarkt zijn vastgelegd in een aantal Europese richtlijnen en besluiten, die hier achtereenvolgens worden belicht, voor zover van belang voor de BritNed-verbinding.

Richtlijn Interne Elektriciteitsmarkt (nar 96/92/EG)

Artikel 1: "Bij deze richtlijn worden gemeenschappelijke regels vastgesteld voor de productie, de transmissie en de distributie van elektriciteit. De richtlijn regelt de wijze van organisatie en de werking van de elektriciteitssector, de toegang tot de markt, de criteria en procedures die gelden voor de aanbestedingen, de verlening van de vergunningen en de exploitatie van de netten." De richtlijn is geïmplementeerd in Nederlandse wetgeving met het van kracht worden van de Elektriciteitswet 1998. Voor wat betreft de vergunning gaat het om een leveringsvergunning op grond van artikel 54 van deze wet. Deze zal BritNed aan moeten vragen alvorens met de leveringen aan het Nederlandse net kan worden aanvangen.

Beschikking Trans-Europese netwerken (nr. 1254/96/EG) en Beschikking projecten gemeenschappelijk belang (Com 2000/2638)

Op 23 en 24 maart 2001 werd in Stockholm door de Europese Raad van regeringsleiders o.a. geconcludeerd: "Het creëren van een effectief functionerende dienstenmarkt is één van Europa's hoogste prioriteiten...en... moet hand in hand gaan met een raamwerk voor het ontwikkelen van effectieve grensoverschrijdende markten die ondersteund worden door adequate infrastructuurcapaciteit." Eén van de maatregelen die de Commissie in dat kader al eerder heeft benoemd als "project van gemeenschappelijk belang" is "een onderzeese kabelverbinding tussen Zuidoost-Engeland en Midden Nederland". Daarbij is als specificatie vermeld: "verbinding tussen de regio Rotterdam en Zuidoost-Engeland" en "onverminderd de resultaten van de milieueffectrapportage betreffende deze projecten"¹. Inmiddels ligt een nieuwe beschikking gereed (2001/0311) waarin de betreffende verbinding ongewijzigd is opgenomen². Dit laat zien dat dankzij het specifieke belang voor de interne energie markt en de geleverde bijdrage aan de realisering van leveringszekerheid er speciale

¹ Bijlage bij Beschikking van de Commissie (Com (2000)/2638) tot specificatie van projecten van gemeenschappelijk belang die in de sector van Trans-Europese netwerken voor energie zijn aangegeven in Beschikking 1254/96/EG van het Europees Parlement en de Raad. Het project is hier opgenomen in de bijlage, als nr. 15 onder categorie b. ontwikkeling van koppelverbindingen tussen de lidstaten.

² Com (2001) 775

inspanning en steun nodig zijn van de Lidstaten en de gemeenschap om het geheel werkelijk tot uitvoer te kunnen laten komen. De BritNed-verbinding tussen Engeland en Nederland maakt deel uit van de 'EL5', één van deze 'voorrangsassen'.

Voorstel voor EU-richtlijn inzake maatregelen om de leveringszekerheid en investeringen in infrastructuur voor de elektriciteitsvoorziening te waarborgen (27 oktober 2003).

In het begeleidende memorandum bij dit voorstel voor een EU-richtlijn wordt benadrukt dat investering in zowel nieuwe centrales als nieuwe transportinfrastructuur van groot belang zijn voor een goed functionerende elektriciteitsmarkt. Enkele passages uit het memorandum zijn hierna integraal overgenomen.

“Zonder nieuwe investeringen in interconnectie tussen lidstaten, zal de interne markt niet goed functioneren en zullen zowel de voorzieningszekerheid als de efficiency van de (elektriciteitsproductie-industrie worden beïnvloed. Nieuwe infrastructuur is vooral van belang als fusies in de industrie plaatsvinden, vooral als concentratie in lidstaten plaatsvindt (hiermee blijft namelijk voldoende concurrentie gewaarborgd). Toegenomen interconnectie maakt het delen van reservecapaciteit tussen lidstaten mogelijk omdat het onwaarschijnlijk is dat pieken in de vraag op het zelfde moment zullen optreden in meer dan één lidstaat. Dit zal het niveau van de voorzieningszekerheid verbeteren en mogelijk leiden tot reductie van kosten.”

Bepaalde interconnectoren vormen een prioriteit voor de EU (projecten binnen de assen voor “projecten van prioritair Europees belang”). Voor zulke projecten zouden lidstaten verplicht moeten worden dat de procedure voor de planning ervan een snel tijdpad volgt waarbij tegelijkertijd aan de burgers voldoende tijd wordt geboden om er op te reageren.”

In artikel 8 van het voorstel voor de richtlijn is opgenomen dat de lidstaten passende maatregelen moet nemen om er voor te zorgen dat de procedures nieuwe opwekkings-transport-, en distributiecapaciteit efficiënt is en geen onnodige vertragingen bevat. In artikel 9 is opgenomen dat de lidstaten voor onder andere interconnectoren een enkelvoudige procedure moeten verzorgen voor het consulteren van burgers. In annex 1 is een onderzeese kabel tussen Nederland en Groot-Brittannië opgenomen als een prioriteitsproject.

Nationaal beleid

Meer marktwerking en leveringszekerheid zijn ook belangrijker pijlers van het nationale energie- en elektriciteitsbeleid. Een andere belangrijker pijler van het nationale energiebeleid is de inzet van duurzame energiebronnen. Het nationale energiebeleid is beschreven in de Derde Energienota (1995). De hoofdlijnen van dit beleid zijn nog steeds van kracht. Actualisering van het voor BritNed relevante nationale energie- en elektriciteitsbeleid heeft plaatsgevonden door middel van nota's en beleidsbrieven als 'Energie en Samenleving in 2050, het Energierapport 2002 en de Notitie Leveringszekerheid in een geliberaliseerde energiemarkt. Verder zijn de elektriciteitswet, het capaciteitsplan van TenneT en het Structuurschema Elektriciteitsvoorzieningen van belang als beleidskader voor de BritNed-verbinding.

Elektriciteitswet 1998

Wet van 2 juli 1998, houdende regels met betrekking tot de productie, het transport en de levering van elektriciteit bevat diverse artikelen die ingaan op de in- en uitvoer van elektriciteit. Artikel 16, sub 2, lid c “De netbeheerder heeft... tot taak...ten behoeve van derden transport van elektriciteit uit te voeren met behulp van het landelijke hoogspanningsnet, voor de uitvoer van elektriciteit vanuit Nederland naar een afnemer of leverancier in het buitenland, dan wel voor de invoer van die elektriciteit vanuit het buitenland naar een afnemer of leverancier in Nederland. Artikel 45, lid 1. De netbeheerder van het landelijke hoogspanningsnet is verplicht aan een afnemer die daarom verzoekt, dan wel aan een leverancier die ten behoeve van een afnemer daarom verzoekt, een aanbod te doen elektriciteit te transporteren vanuit een ander land naar deze afnemer die de desbetreffende elektriciteit zelf zal verbruiken...”.

Capaciteitsplan 2003 – 2009 (TenneT)

Dit plan van de netwerkbeheerder TenneT betreft de capaciteit van het Nederlandse elektriciteitsnetwerk in de periode tot 2009. De volgende passages zijn aan dit plan ontleend. In dit plan is ook de aanleg van een zeekabelverbinding met onder ander Groot-Brittannië in de beschouwing meegenomen. Deze ontwikkeling past in ons streven om koppelingen met netten in omringende landen uit te breiden, zodanig dat er een gebied ontstaat waarin klanten en leveranciers zonder grote belemmering hun elektriciteit kunnen transporteren. Daarnaast levert dit initiatief een bijdrage aan de systeemoptimalisatie en voorzieningszekerheid in zowel Groot-Brittannië al Nederland. In de netberekeningen, analyse, bepaling van knelpunten en voorziene maatregelen is een zeekabel-variant opgenomen als aanvulling op het referentiescenario. Hierbij wordt voor de jaren 2006 en 2009 de aanwezigheid van verondersteld van een verbinding naar Groot-Brittannië (1320 MW, locatie Maasvlakte) en een verbinding naar Noorwegen (600MW, locatie Eemshaven). Op basis hiervan worden knelpunt in het hoogspanningsnet geformuleerd en maatregelen voorgesteld om deze op te lossen.

Structuurschema Elektriciteitsvoorziening

Artikel 91 van de nieuwe elektriciteitswet stelt dat het structuurschema elektriciteitsvoorziening berust op artikel 2a van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Op 31 mei 2002 heeft het kabinet de Tweede Kamer geïnformeerd over haar voornemen tot partiele herziening van de planologische kernbeslissing (PKB) Structuurschema Elektriciteitsvoorziening in verband met opname van een onderzeese 400 tot 500 kV-hoogspanningsverbinding tussen de Nederlandse en Britse hoogspanningsnetten. In de brief stelt het kabinet: “De BritNed-verbinding betekent een verdere stap naar een open Europese energiemarkt. Het EU-TEN (Trans-European Networks)–programma heeft besloten bij te dragen aan de ontwikkelingskosten van het project”. Op 1 oktober 2002 heeft de Minister van EZ de Tweede Kamer geïnformeerd inzake deze partiële herziening. Ten eerste betreft dit het voornemen tot het opnemen van concrete beleidsbeslissingen inzake het tracé van de verbinding. Het wordt daarmee vastgelegd, andere overheden zullen er bij hun ruimtelijke beslissingen rekening mee moeten houden. Verder meldt de Minister dat hij bezig is met het opstellen van een beleidsregel landsgrensoverschrijdende verbindingen. Hierin wordt het reguleringsregime omtrent de toegang tot en het gebruik van deze BritNed-verbindingen nader vastgelegd. De minister meldt nog zaken in onderzoek te hebben en bilateraal overleg te voeren met het Verenigd Koninkrijk. Hij stelt: “Ik acht dit voor de realisering van de BritNed-verbinding geen probleem, omdat de aanleg en in bedrijfsneming van de verbinding uiteraard pas na het doorlopen van de vereiste procedures (...) kan plaatsvinden. (...) Het is mijn streven om de beleidsregels interconnectoren voor het eind van dit jaar

gereed te hebben.” In een brief van 25 februari 2003 van de Minister van EZ meldde hij dat hij in de zomer de uitkomsten van het overleg, dat hij voert met de initiatiefnemers voor elektriciteits- en gasverbindingen tussen het Verenigd Koninkrijk en met de autoriteiten in het Verenigd Koninkrijk en de met de Europese Commissie, zal toesturen aan de Tweede Kamer, vergezeld van de concept beleidsregels.

Derde energienota (1995)

Deze nota schetst de hoofdlijnen van het lange termijn energiebeleid in de decennia na 1995. De nota formuleert twee hoofddoelstellingen: (1) het streven naar een duurzame energiehuishouding en (2) meer marktwerking.

De eerste hoofddoelstelling kent twee subdoelstellingen: besparing van het totale energieverbruik, o.a. door energie-efficiency, en vervanging van 10% van het gebruik van fossiele energie in 2020 door de inzet van duurzame energie. De tweede hoofddoelstelling is uitgewerkt in beleidsdoelen over onder meer vrije levering van energie, productie van energie, import en export van energie en non-discriminatoire toegang van een ieder tot de netten. Het realiseren van de BritNed-verbinding moet worden gezien als één van de maatregelen die passen binnen de tweede hoofddoelstelling van de Derde Energienota. Het beleid uit de derde Energienota wordt voortgezet in de vierjaarlijkse energierapporten. De meest recente is het Energierapport 2002. Hierna wordt ingegaan op de inhoud van dit energierapport en andere relevante beleidsnota's en notities die na de Derde Energienota zijn opgesteld.

Energie en samenleving in 2050 (2000)

De nota energie en samenleving in 2050 is onderdeel van het Project Lange Termijn Visie Energievoorziening. Met dit project beoogt het ministerie van EZ de gedachtevorming en discussie te stimuleren over de Nederlandse energievoorziening omstreeks 2050. Het project geeft een visie op de mogelijke ontwikkelingen en beschrijft vervolgens de consequenties op de energievoorziening in West-Europa en Nederland. Het rapport is samengesteld op basis van literatuurstudie en expert-judgement van deskundigen.

Over de ontwikkeling van de mondiale energievoorziening op lange termijn concludeert het rapport: “de komende decennia zal de vraag naar energie fors toenemen. In principe is er voldoende aanbod”.....”onzeker is of de gevraagde energie er altijd in de gewenste vorm zal zijn en onder welke condities de energievoorziening zal gaan plaatsvinden.

De in dit verband meest relevante conclusies over de Nederlandse energievoorziening op lange termijn zijn: door invloeden van de sociaal-culturele context is er geen blauwdruk te formuleren voor de energietoekomst van Nederland in 2050. Wel staat, onder meer, vast dat:

- elektriciteitsgebruik stijgt;
- de energie-efficiency toeneemt;
- windenergie (offshore) in alle toekomstscenario's voorkomt;
- Nederland in de meeste scenario's distributieland van energieproducten blijft.

De consequenties van de mogelijke ontwikkelingen voor de energievoorziening in Nederland zijn beoordeeld aan de hand van drie belangrijkste criteria volgens het nationale energiebeleid:

- Voorzieningszekerheid;
- economische efficiency;
- Duurzaamheid.

Omdat het rapport een discussienotitie is worden geen beleidsconclusies getrokken. De scenario's en consequenties daarvan zijn bedoeld als hulpmiddel bij toekomstig beleid.

In de brief 'Lange Termijn Visie Energievoorziening' (LTVE) communiceert de minister van EZ de resultaten van het project aan de Tweede Kamer (28 maart 2001). Op basis van de resultaten van het project concludeert de minister dat de doelstellingen uit de Derde Energienota nog van kracht zijn: een energie-efficiency die 33% hoger ligt dan nu en 10% van het totale energieverbruik moet worden gebaseerd op duurzame bronnen. Om dit te bereiken is volgens de minister op lange termijn een transitie nodig naar een meer duurzame energiehuishouding. De energiehuishouding is volgens de minister meer duurzaam als meer wordt voldaan aan:

- voorzieningszekerheid;
- economische efficiency;
- ecologische houdbaarheid.

Hoe deze transitie moet plaatsvinden is volgens de minister niet op voorhand te zeggen en ook niet de taak van de overheid. Wel wil de minister dit proces faciliteren: transitie management; dat wil onder meer zeggen het opsporen, begeleiden en stimuleren van bestaande en nieuwe initiatieven in de maatschappij. De uitkomsten van het project LTVE zijn gebruikt voor een heroriëntatie op het energiebeleid. De tussenstand van die heroriëntatie is vastgelegd in het Energierapport 2002-2006.

Het project LTVE heeft niet geleid tot conclusies over interconnectoren (internationale hoogspanningsverbindingen).

Energierapport 2002-2006 (2002)

Het energierapport 2002 (Investeren in energie, keuzes voor de toekomst) is op 26 februari 2002 door de Minister van EZ aangeboden aan de Tweede Kamer. Het is een rapport dat door de Elektriciteitswet en de Gaswet in het leven is geroepen om periodiek te discussiëren over de hoofdlijnen van het te voeren energiebeleid en presenteert de opgaven en uitdagingen voor de komende jaren. Het geeft in concreto aan welke beleid in de komende jaren (2002-2006) nodig is om te anticiperen op de ontwikkelingen in de energiemarkt of om gesignaleerde knelpunten op te lossen. Eén van de centrale vragen in het rapport is: wat betekenen de toenemende energie-importen voor de zekerheid van onze energievoorziening? Geconstateerd wordt dat "door de aantrekkelijke prijzen van importstroom de Nederlandse stroomimporten in korte tijd gegroeid zijn naar ca 20% van het totale verbruik. Er wordt volop gebruik gemaakt van de interconnectoren en de capaciteit daarvan wordt uitgebreid. Voor de leveringszekerheid heeft dit zowel gunstige als minder gunstige kanten. Importcapaciteit bevordert de stabiliteit van het elektriciteitsnet en de internationale handel. In geval van problemen kan elektriciteit uit het buitenland worden betrokken. TenneT heeft hiervoor een deel van de importcapaciteit specifiek gereserveerd." Aan de andere kant worden het niet gebruiken van Nederlandse capaciteit en het beperkt investeren daarin belicht. De milieunadelen van goedkope bruinkoolcentrales worden genoemd. "Dit betekent overigens niet dat uitbreiding van importcapaciteit afgeremd moet worden." Het voornemen tot realisering van de BritNed-verbinding komt in het energierapport niet expliciet aan de orde.

Notitie leveringszekerheid in een geliberaliseerde elektriciteitsmarkt (9 juni 2004)

In de recente notitie 'Leveringszekerheid in een geliberaliseerde energiemarkt' schetst de minister van EZ een integrale aanpak om het huidige niveau van de leveringszekerheid van elektriciteit op lange termijn te waarborgen. De notitie bevat een opsomming van beleidsmaatregelen die het evenwicht tussen vraag en aanbod van elektriciteit op de lange termijn op een efficiënte wijze moeten waarborgen. Het gaat daarbij om de zorg voor een goede marktordening, een goed investeringsklimaat, een marktconform mechanisme dat de aanwezigheid van voldoende productiecapaciteit bij een hoge piekvraag stimuleert en een goede monitoring van de ontwikkeling van vraag en aanbod op korte, middellange en lange termijn.

Volgens de minister wijzen de jaarlijkse monitoringsrapporten van TenneT uit dat er op korte termijn geen problemen zijn te verwachten met de leveringszekerheid. Na 2008 nemen de onzekerheden met betrekking tot de leveringszekerheid toe. De minister stelt voor om die onzekerheden weg nemen door onder meer:

- het scheppen van een gunstig investeringsklimaat voor nieuwe productiecapaciteit
- en tegelijkertijd te investeren in de optimalisatie van de omvang en het gebruik van interconnectiecapaciteit.

Liberalisering van de elektriciteitsmarkt is daarbij volgens de minister een belangrijke voorwaarde: "ik sta volledig achter deze keuze omdat een goed werkende elektriciteitsmarkt bijdraagt aan een structurele economische groei in Europa en omdat de leveringszekerheid hierdoor zo efficiënt mogelijk wordt gewaarborgd". Het transitieproces naar een Europese markt voor elektriciteit is volgens de minister al begonnen: "ik benader het vraagstuk van de leveringszekerheid tegen de achtergrond van dit transitieproces."...."Een gezamenlijke aanpak waarbij de leveringszekerheid met andere landen wordt gedeeld is economisch het meest efficiënt en verkleint ook het risico van leveringsonderbrekingen in vergelijking met een situatie van zelfvoorziening."..."Parallel aan een Europese aanpak moet ... op korte termijn het nodige worden geregeld met onze buurlanden"..."Daarom hanteer ik naast het Europese perspectief voorsnog het perspectief van ...Nederland als onderdeel van een Noord West Europese markt." Om die reden wil Nederland, volgens de minister, op korte termijn afspraken maken met België, Duitsland en mogelijk Frankrijk over de optimalisatie van de omvang en het gebruik van de interconnectiecapaciteit. Voor de middellange termijn streeft de minister naar:

- vergroting van de interconnectiecapaciteit (indien economische rendabel);
- naar meer spreiding in de veiling van interconnectiecapaciteit.

Voor wat betreft de interconnectiecapaciteit stelt de minister zich op het standpunt dat "uitbreiding daarvan in beginsel zowel uit oogpunt van economische efficiëntie als leveringszekerheid wenselijk is. Betrokkenheid van private partijen bij deze investeringen juich ik toe. Daar waar via TenneT of anderszins sprake is van het direct of indirect inzetten van publieke middelen voor de vergroting van de interconnectorcapaciteit, dienen de kosten op te wegen tegen de baten en dienen de risico's beheersbaar te zijn. Alleen als sprake is van een significante en noodzakelijke bijdrage aan de waarborging van de leveringszekerheid kan wat mij betreft van dit basisprincipe worden afgeweken."

1.2 Natuurbeleid

Internationaal beleid

Wetlands Conventie (Ramsar)

De 'Convention on wetlands', gehouden in Ramsar in 1971 heeft als doel het behouden van zogenaamde 'wetlands'. Dat zijn ondiepe watergebieden waarvan de natuurwaarden internationaal beschermd moeten worden. De gehele Voordelta voor het Haringvliet is aangewezen als wetland van internationale betekenis. Langs de kust, ten zuiden van de Maasvlakte, is ook het gebied Voornes Duin aangewezen als Wetland. Met deze aanwijzing heeft Nederland zich verplicht om iedere noodzakelijke stap te nemen die het voortbestaan van het ecologische karakter van het gebied verzekert.

Conventie van Bern, verdrag van Bonn, AEWA en biodiversiteitsverdrag

In 1979 ondertekende Nederland de 'Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats', kortweg de *Conventie van Bern*. De lidstaten die dit verdrag ondertekenden verklaarden de nodige wettelijke en administratieve maatregelen te nemen om het voortbestaan van wilde flora en fauna en hun leefgebied te verzekeren. Deze conventie is het begin van de internationale samenwerking om een beschermingsregime voor trekvogels tot stand te brengen.

Trekvogels zijn tevens het onderwerp van het *Verdrag van Bonn*, de Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals van 1979 en van het hieruit voortgekomen Agreement on the Conservation of African Eurasian Migratory Waterbirds (*AEWA*) van 1995. De eerstgenoemde overeenkomst heeft als doel het beschermen van trekvogels, waaronder ook het leefmilieu van deze soorten voor iedere vorm van verstoring. Een van de richtlijnen is het zoveel mogelijk uitsluiten, of compenseren van activiteiten of obstakels die vogeltrek hinderen. Het *AEWA* beschermt bepaalde soorten watertrekvogels tegen vangst of doden. Ook hun leefgebied (habitat) en 'doorreis gebied' vallen onder de bescherming. Eventueel kan hierop een uitzondering worden gemaakt, als sprake is van zwaarwegende publieke belangen.

Het *Biodiversiteitsverdrag* van Rio de Janeiro uit 1992 bekrachtigt andermaal de intentie en noodzaak tot het beschermen en herstellen van biologische diversiteit. Die bescherming betreft ook zeeën en oceanen, met inbegrip van ingesloten en half-ingesloten zeeën, en kustgebieden, alsmede bescherming en ontwikkeling van het leven daarin. De partijen die het verdrag hebben ondertekend, verplichten zich onder meer tot het instellen van een stelsel van beschermde gebieden, tot het beschermen van ecosystemen en natuurlijke habitats, tot het instandhouden van levensvatbare populaties van soorten en tot de rehabilitatie van aangetaste ecosystemen. In 1998 is het biodiversiteitsverdrag binnen de Europese Unie geconcretiseerd in een Biodiversiteitstrategie. Deze strategie geeft de samenhang weer tussen de verplichtingen voortvloeiend uit de Ramsar-conventie, de Vogel- en Habitatrichtlijn, Natura 2000 (zie verderop onder 'Vogel- en Habitatrichtlijn) en de integratie van biodiversiteit in andere beleidsterreinen.

ASCOBANS

ASCOBANS (Agreement on the Conservation of Small Cetaceans of the Baltic and North Seas) is een internationale overeenkomst die gericht is op de bescherming van een bepaalde groep van organismen, namelijk de walvisachtigen (en dolfijnen). ASCOBANS is in 1994 in werking getreden. Het doel van de overeenkomst is om de

nauwe samenwerking tussen lidstaten te bevorderen om zo een goede instandhouding van kleine walvisachtigen te bereiken en te handhaven. Een natuurbehouds- en managementplan maakt deel uit van de overeenkomst en verplicht de lidstaten onder meer tot bescherming van de habitats.

Internationale Ministersconferenties inzake de Bescherming van de Noordzee

Het doel van de Internationale Noordzee conferenties is het vergroten van de bescherming van het Noordzeemilieu. Tot de deelnemende partijen behoren onder andere alle Noordzeekuststaten en de EU. De afspraken op de ministersconferentie hebben weliswaar geen dwingende juridische werking, maar gelden niettemin als harde politieke uitgangspunten voor het beleid van de Noordzeestaten. Op 20 en 21 maart 2002 heeft in Bergen, Noorwegen, de Noordzeeministersconferentie voor de vijfde maal plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomst zijn een aantal kwesties besproken die van belang zijn voor de besluitvorming over activiteiten op zee:

- Het vaststellen van ecosysteendoelen voor de Noordzee. Deze dienen als beoordelingskader voor het bepalen van de effecten van gebruiksfuncties en ingrepen, en stellen de beheerder in staat om het gebruik beter te gaan reguleren (zie ook hierna bij 'Ecosysteendoelen Noordzee' als onderdeel van het nationale natuurbeleid);
- Het instellen van een ecosysteembenadering voor de bescherming van soorten en habitats. De Ministers zijn overeengekomen dat per 2010 relevante gebieden van de Noordzee aangewezen zullen moeten worden als beschermde mariene gebieden, behorend tot een netwerk van representatieve gebieden. Eén van die gebieden is de Kustzee (zie ook bij Nota Ruimte en Integraal Beheerplan Noordzee in paragraaf 1.4 van deze bijlage).

Op 25 en 26 juni 2003 vond in Bremen, Duitsland, voor het eerst een gezamenlijke ministersconferentie plaats met zowel OSPAR- als HELCOM-leden³. Tijdens deze bijeenkomst werden de uitgangspunten van de conferentie in Bergen (alleen OSPAR-leden) op een breder niveau bevestigd. Op de conferentie is consensus bereikt over een werkprogramma dat moet leiden tot een lijst van gebieden op de Noordzee die onderdeel gaan uitmaken van het ecologische netwerk dat in 2010 gereed moet zijn. Voor 2006 moeten deze gebieden internationaal zijn aangemeld.

Europese Vogel- en Habitatrichtlijn

In de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zijn de internationale afspraken over de bescherming van belangrijke soorten en hun leefgebieden concreet uitgewerkt. Zo kunnen leefgebieden van belangrijke soorten worden aangewezen als beschermde gebieden en genieten ook de soorten zelf een speciale bescherming. Kaart 3.1 en 3.11 in de kaartenbijlage geven een overzicht van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden in het studiegebied voor de BritNed-verbinding.

De *Vogelrichtlijn* van de EEG (79/409/EEG), vastgesteld in 1979, heeft als doel om in het wild levende vogelsoorten te beschermen en in stand te houden. Om dit te bereiken zijn de Europese lidstaten verplicht alle vogels te beschermen en de leefgebieden van een aantal nader genoemde vogelsoorten in stand te houden en te beschermen door 'speciale beschermingszones' aan te wijzen (SPA's). De vogelrichtlijngebieden worden direct door de lidstaten aangewezen, dus zonder toetsing door de Europese Commissie.

³ Leden van de Commissie ter bescherming van het mariene milieu van de Oostzee

Nederland heeft de Voordelta en het gebied Voornes Duin aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Het besluit tot aanwijzing van deze gebieden als Vogelrichtlijngebied en als Wetland van internationale betekenis wordt behandeld in hoofdstuk 5 van deze annex.

In 1992 heeft de EEG de *Habitatrichtlijn* vastgesteld (92/43/EEG). De Habitatrichtlijn heeft tot doel het vormen van een samenhangend Europees netwerk van gebieden die van belang zijn voor de instandhouding van natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna, om zo de biologische diversiteit in de Europese Unie te kunnen waarborgen. De lidstaten zijn verplicht om deze natuurlijke habitats, soorten en gebieden in stand te houden of te herstellen. Ook de Habitatrichtlijn voorziet in de bescherming van zowel gebieden als soorten. Vogels zijn buiten de soortenlijst van de Habitatrichtlijn gehouden omdat in de Vogelrichtlijn al een dergelijke lijst is opgenomen.

In tegenstelling tot de Vogelrichtlijngebieden worden de Habitatrichtlijngebieden niet rechtstreeks aangewezen door de lidstaten, maar eerst aangemeld bij de Europese Commissie. Vervolgens zal de Europese Commissie in overleg met de betrokken lidstaten overgaan tot het opstellen van een zogenaamde 'lijst van gebieden van communautair belang' (SAC's). Pas nadat deze communautaire lijst is vastgesteld dienen de lidstaten de gebieden op deze lijst ook daadwerkelijk *aan te wijzen* als speciale beschermingszone. Op 20 mei 2003 heeft Nederland de definitieve lijst bij de Europese Commissie aangemeld. Op deze lijst staat ook de Voordelta en het gebied Voornes Duin ten zuiden van de Maasvlakte. De Europese Commissie heeft de ingediende lijst van Habitatrichtlijngebieden goedgekeurd. De minister van LNV moet vervolgens deze gebieden formeel aanwijzen. Dat is nog niet gebeurd. De grenzen van het Habitatrichtlijngebied Voordelta komen exact overeen met de grenzen van het Vogelrichtlijngebied en het Wetlandgebied (zie kaart 3.11 in de kaartenbijlage). In hoofdstuk 5 van deze annex is een overzicht opgenomen met beschermde habitats en soorten op grond waarvan de Voordelta en het Voornes Duin is aangemeld als Habitatrichtlijngebied.

Plannen en projecten in of nabij Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn alleen onder bepaalde voorwaarden toegestaan. Hetzelfde geldt voor plannen en projecten die beschermde soorten kunnen beïnvloeden. Om te beoordelen of dergelijke plannen en projecten toch zijn toegestaan, moet het zogenaamde afwegingskader uit de Habitatrichtlijn worden toegepast (zie hoofdstuk 3, paragraaf 3.3 van het hoofdrapport MER deel 1). Hoewel de aanwijzing van de gebieden nog niet definitief is, is het beschermingsregime ook van toepassing op de gebieden die zijn aangemeld bij de Europese Commissie.

Nationaal beleid

De Noordzee is in het Natuurbeleidsplan (LNV, 1990) aangewezen als kerngebied van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Hiermee werd voor het eerst (in Nederland) beleidsmatig betekenis gegeven aan het feit dat de Noordzee zowel nationaal als internationaal in ecologisch opzicht van groot belang is. Sindsdien is de aandacht voor het ecosysteem van de Noordzee sterk gegroeid. Volgens de tekst van het Natuurbeleidsplan zijn ook de grote rivieren en de duinen aangewezen als kerngebied binnen de EHS. Het gebied van de grote rivieren moet volgens het Natuurbeleidsplan worden beschouwd als de migratieroute bij uitstek voor tal van land- en

waterorganismen. Het Natuurbeleidsplan is inmiddels opgevolgd door de Nota Natuur voor mensen, mensen voor natuur (zie hierna).

Integraal Beleidsplan Voordelta

Het Integraal Beleidsplan Voordelta (IBV, 1993) is opgesteld door betrokken departementen, provincies, gemeenten, recreatie- en waterschappen verenigd in het Bestuurlijk Overleg Voordelta. Het IBV heeft de status van een strategische visie. In 1994 heeft ook de Ministerraad met het plan ingestemd. Het IBV is opgesteld om richting te geven aan de kansen voor natuurontwikkeling in het gebied en aan de afstemming tussen de natuurwaarden en andere gebruiksfuncties.

De Voordelta maakt onderdeel uit van de voedselrijke kuststrook van de Noordzee en vormt tevens de zeewaartse begrenzing van het Deltagebied. Het gebied ligt zeewaarts van de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden, tussen de Nieuwe Waterweg en de Kop van Walcheren. De zeewaartse begrenzing valt min of meer samen met de doorgetrokken NAP –20 m dieptelijn. Aan de landzijde behoren ook de stranden en slikken tot het plangebied (zie kaart 3.4 in de kaartenbijlage). Kenmerkende natuurwaarden van de Voordelta, aldus het IBV, zijn de functie als kindermaker voor jonge vis, de internationale betekenis als broed-, voedsel-, doortrek- en overwinteringsgebied voor vogels en de betekenis van droogvallende platen als liggebied voor zeehonden. Door de aanleg van de Deltawerken voltrekken zich, ook nu nog, belangrijke veranderingen in de morfologie van de Voordelta waardoor er kansen zijn voor verdere natuurontwikkeling.

Kader 1.1 Het Integraal Beleidsplan Voordelta.

Hoofddoelstelling van het IBV is het veiligstellen van een natuurlijke ontwikkeling van het gebied en waarborgen van de kustveiligheid. Een verdere ontwikkeling van de gebruiksfuncties wordt mogelijk geacht, voor zover de natuurlijke ontwikkeling en de functies onderling dit mogelijk maken. De onderlinge afstemming van de functie natuur en de overige gebruiksfuncties is in het IBV ruimtelijk uitgewerkt door middel van zonering. Bij deze ruimtelijke uitwerking heeft het gebied zeewaarts van de huidige Maasvlakte en ten noorden van de verlengde demarcatielijn het accent 'recreatie' en, met het oog op de Tweede Maasvlakte, 'haven en industrie' gekregen. Het gebied ten zuiden van de verlengde demarcatielijn heeft in het IBV het accent 'natuur' (zie kaart 3.4 in de kaartenbijlage). Reden daarvoor is de aanwezigheid van ondiep water, platen en aangroeistranden. Menselijke activiteiten zijn hier niet toegestaan mits verstoring van vogels en zeehonden en mits aantasting van bodemleven en kwetsbare pioniersvegetatie op aangroeistranden wordt voorkomen. Met name in dit gebied liggen er volgens het IBV kansen voor verdere natuurontwikkeling. Daarbij wordt gedacht aan het instellen van rustgebieden op platen, stranden, slikken en in ondiepe zee voor vogels en zeehonden, het voorkómen van bodemverstoring zodat het bodemleven zich op natuurlijke wijze kan aanpassen aan de nieuwe morfologie, en de ontwikkeling van waardevolle overgangen tussen land en water. Om dit te bereiken is het idee om onder meer dit deel van de Voordelta te vrijwaren van bijvoorbeeld bodemvisserij. Plannen daarvoor bestaan ook in het kader van de compensatie voor de Tweede Maasvlakte. Concreet zijn deze plannen echter nog niet. Voor de tracéontwikkeling van de BritNed-verbinding is het evenwel van belang om het gebied ten zuiden van de demarcatielijn te vermijden.

Het IBV doet geen specifieke beleidsuitspraken over de installatie van kabels en leidingen in de Voordelta. Wel wordt in de Nota van Toelichting het volgende gezegd over telecommunicatiekabels: "de aanwezigheid en (eventuele aanleg) van

telecommunicatiekabels in het Voordeltagebied heeft weinig of geen invloed op het watersysteem van de Voordelta en andere gebruiksfuncties. Ter voorkoming van schade aan de kabels wordt een veiligheidszone toegepast van minimaal 500 meter.”

Nota Natuur voor mensen, mensen voor natuur

De Nota Natuur voor mensen, mensen voor natuur (LNV, 2000) schetst het nieuwe nationale natuurbeleid tot 2010. De nota vervangt het Natuurbeleidsplan uit 1990. Beleidsdoelen voor de Noordzee zijn ‘versterking van de natte natuur’ en ‘bevordering van de duurzaamheid van het gebruik van de zee’. Het kabinet wil duurzaam gebruik van de Noordzee mogelijk maken door met betrokken maatschappelijke sectoren afspraken te maken over het bereiken van concrete ecologische kwaliteitsdoelstellingen (zie hoofdstuk 2 van deze annex). Verder wil het kabinet de overgangen van zoet naar zout en van nat naar droog zoveel mogelijk herstellen. Daarbij wordt onder meer gewezen op de plan- besluitvorming over het gedeeltelijk openen van de Haringvlietsluizen. Met betrekking tot de Voordelta wordt aangegeven dat het beleid over natuurontwikkeling en herstel van het estuariene karakter wordt voortgezet.

Structuurschema Groene Ruimte (SGR)

Het Structuurschema Groene Ruimte (PKB deel 4, Ministerie van LNV, 1995) integreert het rijksbeleid voor natuur en landschap met het rijksbeleid voor ruimtelijke ordening. In het SGR is de ecologische hoofdstructuur (EHS) uit het Natuurbeleidsplan ruimtelijk afgewogen. De Noordzee is in het SGR aangewezen als kerngebied binnen de ecologische hoofdstructuur. De grote rivieren en de Voordelta zijn in het SGR aangewezen als kerngebied en natuurontwikkelingsgebied. Voor het instandhouden van de EHS is in het SGR een zogenaamde basisbeschermingsformule opgenomen.

In het SGR1 is niet expliciet aangegeven dat de basisbeschermingsformule, de zogenaamde ‘nee, tenzij-formule’ voor de EHS ook geldt voor de Noordzee. Uit jurisprudentie over de voorgenomen proefboringen van de NAM in de Noordzeekustzone (Rechtbank Leeuwarden, 1998) leidt de initiatiefnemer af dat de voorgenomen activiteit waarvoor dit MER is opgesteld ook moet worden getoetst aan de basisbeschermingsformule voor wat betreft de installatie, ligging, het onderhoud en het oprollen van de kabel in de Noordzee. Voor recente PKB beslissingen over grote projecten in de Noordzee, zoals het Near Shore Windpark en de Tweede Maasvlakte, heeft in de betreffende PKB’s en MER-studies eveneens een toetsing plaatsgevonden aan de basisbeschermingsformule van het SGR1. Dit is echter niet onomstreden. Veiligheidshalve heeft BritNed besloten haar activiteiten te toetsen aan de basisbescherming van het SGR1

Kader 1.2 Bescherming van de Noordzee: nee, tenzij-formule⁴

Met de natuur in zee; Ecosysteendoelen Noordzee

Het ministerie van LNV is in 1999 gestart met het Project Ecosysteendoelen Noordzee. In de eerste fase van het project zijn twaalf ‘ecosysteendoelen’ geformuleerd. Deze geven een beeld van de natuurkwaliteiten die de overheid in de Noordzee nastreeft (zie hoofdstuk 2 van deze annex). In het rapport, ‘Met de natuur in zee’ is de ecologie en het gebruik van de Noordzee geanalyseerd en voor elk ecosysteendoel een streefbeeld geformuleerd. Het is een kennisdocument, geen beleidsdocument. Het Project Ecosysteendoelen Noordzee moet resulteren in een strategie om de balans tussen gebruik en natuur te herstellen. De opgedane kennis van het project ecosysteendoelen heeft mede als basis gediend voor de Nota Ruimte.

⁴ De ‘nee-tenzij-formule’ is geldig totdat de Nota Ruimte als vigerend beleid wordt aangemerkt.

De streefbeelden zijn langs twee sporen uitgewerkt. Het eerste spoor is dat van behoud en bescherming. Onderzocht is welke soorten vissen, zeezoogdieren en vogels extra bescherming behoeven en of er bijzondere gebieden zijn waar gebruikers extra rekening mee moeten houden. Deze bijzondere gebieden zijn weergegeven in het LNV-rapport *Natuurwaardenkaart Noordzee* (2002). Eén van die bijzondere gebieden is de Kustzee. Zoals aangegeven overweegt het kabinet om voor deze bijzondere gebieden een stringenter planologisch beschermingsbeleid in te stellen. Het tweede spoor is dat van herstel en ontwikkeling. Hier gaat het vooral om maatregelen voor het herstel van populaties die vroeger heel omvangrijk waren, maar nu bijna zijn verdwenen of niet op hun normale niveau aanwezig zijn. Voorbeelden zijn bruinvis, stekelrog en kabeljauw.

Natuurbeschermingswet

Terreinen en wateren, die van (inter)nationaal belang zijn vanwege hun natuurwetenschappelijke betekenis of hun natuurschoon, kan de minister van LNV op grond van de *Natuurbeschermingswet* aanwijzen als natuurmonument. Langs de kust ten noorden van de Maasvlakte zijn de Kapittelduinen aangewezen als natuurmonument (zie kaart 3.1 in de kaartenbijlage).

Op 19 december 2001 heeft Staatssecretaris Faber een voorstel tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 naar de Tweede Kamer gestuurd. Het voorstel is op 25 mei 2004 met algemene stemmen aangenomen door de Tweede Kamer. De Eerste Kamer heeft het voorstel op 18 januari 2005 aangenomen. Op grond van de nieuwe Natuurbeschermingswet kunnen nationale beschermingszones worden aangewezen om concreet uitvoering te geven aan de internationale Vogel- en Habitatrichtlijn (zie paragraaf 3.3 in hoofdstuk 3 van het hoofdrapport MER deel 1). Naar verwachting zal de gewijzigde nieuwe Nb-wet per 1 oktober 2005 van kracht worden.

Op grond van de gewijzigde Natuurbeschermingswet is het verplicht om voor alle projecten en activiteiten in en nabij een Vogel – en/of Habitatrichtlijngebied een vergunning aan te vragen. Eén van de AmvB's die momenteel in voorbereiding is, moet bijvoorbeeld regelen welk overheidsorgaan een vergunning zal verstrekken. Over het algemeen zal dit de provincie zijn, maar volgens één van de ontwerp AmvB's is de minister van LNV bevoegd gezag voor elektriciteitsverbindingen met een spanningsniveau van meer dan 220 Kv.

Flora- en Faunawet

De Flora- en faunawet is sinds 1 april 2002 in werking getreden. Doel van de wet is er voor te zorgen dat een ieder voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende dieren, planten en voor hun directe leefomgeving. Iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen heeft voor flora of fauna dient, voor zover mogelijk, voldoende maatregelen te treffen om dit tegen te gaan, te voorkomen, te beperken, of ongedaan te maken. Op grond deze wet zijn alle van nature in Nederland voorkomende zoogdieren, (met uitzondering van zwarte rat, bruine rat en huismuis), vogels en vissen (waarop de Visserijwet niet van toepassing is) als beschermde inheemse diersoort aangewezen.

De soortbeschermingsmaatregelen zijn op dusdanige wijze in de Flora- en faunawet geïmplementeerd dat hiermee wordt voldaan aan de richtlijnen voor soortbescherming conform de EU Vogel- en Habitatrichtlijn. Van de in de Flora en Faunawet gestelde verbodsbepalingen kan door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, vrijstelling worden verleend. Die vrijstelling geldt overigens niet voor beschermde

inheemse vogels. In hoofdstuk 3, paragraaf 3.3 van het hoofdrapport MER deel 1 wordt nader ingegaan op het afwegingskader ofwel de 'beschermingsformule' die de minister daarbij hanteert.

Regionaal beleid

Provinciale ecologische hoofdstructuur

De Natuurdoeltypekaart van de provincie Zuid-Holland (concept 2000) geeft de meest actuele beschrijving van de provinciale ecologische hoofdstructuur (PEHS) in Zuid-Holland. De PEHS wordt in de toelichting op de natuurdoeltypekaart omschreven als een ruimtelijk stabiele en samenhangende structuur van bestaande en nieuw te ontwikkelen of te herstellen natuur- en bosgebieden, waardevolle cultuurlandschappen, grote wateren en rivieren, onderling verbonden door een stelsel van ecologische verbindingzones. De PEHS is opgebouwd uit verschillende categorieën natuurgebieden. Het gaat met name om natuurgebieden die worden beschermd door het streekplan, door de Natuurbeschermingswet, door internationale regelgeving en door bepaalde eigendomssituaties. In de omgeving van de Maasvlakte zijn de volgende gebieden aangewezen als onderdeel van de PEHS: de Voordelta, Voornes Duin, Kapittelduinen, een duinstrook op de Maasvlakte en de Nieuwe Waterweg.

Voor gebieden die onderdeel zijn van de PEHS en *niet* zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied, Habitatrichtlijngebied of Nb-wetgebied geldt de basisbeschermingsformule voor de EHS uit het SGR. Voor vogelrichtlijngebieden, Habitatrichtlijngebieden en Nb-wet gebieden geldt een strengere beschermingsformule (zie hoofdstuk 3 van het hoofdrapport MER deel 1). Dit betekent dat voor het duingebied op zuidelijke oever van de Nieuwe Waterweg ('Maasvlakte Zuidwal') en voor de Nieuwe Waterweg zelf de basisbeschermingsformule voor de EHS geldt. In het Natuurbeleidsplan uit 1990 staat (p. 87): "De grote rivieren vormen een hoofdcomponent voor het nationale netwerk van verbindingzones tussen en binnen kerngebieden". De interpretatie van de provincie Zuid-Holland is dat de Nieuwe Waterweg daar ook bij hoort. Daarom is de Nieuwe Waterweg opgenomen als onderdeel van de PEHS. Het gebied van de grote rivieren moet volgens het Natuurbeleidsplan worden beschouwd als de migratieroute bij uitstek voor tal van (land- en) waterorganismen.

Convenant tussen gemeente Rotterdam en natuur- en milieuorganisaties

In het convenant 'Visie en Durf (mei, 2000) hebben de gemeente Rotterdam en verschillende natuur- en milieuorganisaties afgesproken dat zij zich willen inzetten voor een integrale verbetering van de Rotterdamse regio. Hierin pleiten de natuur- en milieuorganisaties voor een "zodanige aanleg van een landaanwinning dat de effecten op de waardevolle natuur van de ondiepe Noordzee, de Voordelta en de duinen van Voorne en Goeree optimaal voorkomen en voor het overige goed gecompenseerd worden".

Drie concrete onderdelen uit het voorgestelde maatregelenpakket zijn relevant voor het zoekgebied van de BritNed verbinding:

- Het plangebied voor de Tweede Maasvlakte wordt begrensd door de huidige Maasvlakte, de Maasgeul en de lijn die zoveel mogelijk ligt in het verlengde van de (kust)lijn Rockanje – Slufter. Deze lijn wordt 'Haringvlietlijn' genoemd (zie ook kaart 4.2 in de kaartenbijlage);

- De geluidsbelasting ten gevolge van de aanleg en inrichting van de Tweede Maasvlakte blijft binnen de geluidsc contouren van 60 dB(A) in de Voordelta en binnen de huidige gecumuleerde (industrie en verkeer) geluidsbelasting in de duinen ('stand still');
- Lichtvervuiling en waterverontreiniging door de Tweede Maasvlakte moeten worden tegengegaan door voorzorgsmaatregelen en door verlichting zo aan te brengen dat deze zo min mogelijk is te zien in de duinen en aan het strand en zo min mogelijk de vogeltrekroutes verstoort.

De genoemde afspraken hebben uitdrukkelijk betrekking op de aanleg van de Tweede Maasvlakte. De aanleg van een hoogspanningskabel is hierin niet voorzien noch uitgesloten. De Haringvlietlijn maakt de aanleg van een kabelverbinding ten zuiden van die lijn dus niet op voorhand onmogelijk. In hoofdstuk 4 'Voorgenomen activiteit en Alternatieven' wordt hier nader op ingegaan. Hoewel de afspraken tussen de haven en de natuur- en milieuorganisaties geen wettelijke status en derden niet binden, zal BritNed zich wel inzetten om ook te voldoen aan de afspraken ter voorkoming van geluidhinder, lichtvervuiling en waterverontreiniging.

Regionaal groenstructuurplan

De beleidsvoornemens in het regionaal groenstructuurplan (1997) hebben betrekking op een versterking van de recreatieve gebruiksmogelijkheden, aansluitend op de aangrenzende recreatiegebieden en gebruik makend van het specifieke kustlandschap. Daarnaast wordt erop gewezen dat een groenstructuur flexibel moet zijn; de structuur moet zich kunnen aanpassen aan maatschappelijke veranderingen en moet zich kunnen differentiëren. Een groenstructuur draagt dan bij aan een leefmilieu dat als kenmerken heeft: een hoge mate aan diversiteit en contrast, identiteit en multifunctionaliteit. Aantrekkelijke verbindingen, hoge ruimtelijke kwaliteit en de aanwezigheid van bijzondere milieus bieden mogelijkheden voor de beleving van stad en land als uitzonderlijk landschap. Daarbij dienen vergezichten op zee, slikken en duinen enerzijds en het unieke bedrijfs- en havenlandschap anderzijds te worden benut.

1.3 Milieubeleid

In dit MER zullen de effecten van de voorgenomen activiteit op het milieu in beeld worden gebracht. De toetsing van de voorgenomen activiteit aan het milieubeleid, het waterbeleid en de milieuwetgeving wordt meegenomen in de PKB-procedure voor de partiële herziening van het SEV2 en de besluitvorming over de Wbr-vergunning (de m.e.r-plichtige besluiten), alsook in de overige vergunningen die vereist zijn (zie paragraaf 1.2 van hoofdstuk 1)

Internationaal beleid

Marpol-verdrag en OSPAR-verdrag

Het *Marpolverdrag* (1972, met aanvullingen uit 1978) beoogt verontreiniging van de zee door onder meer schepen te voorkomen. Daarnaast hebben de aangesloten landen zich verplicht havens uit te rusten met havenontvangstinstallaties voor de verwijdering van afvalstoffen van de scheepvaart. Rotterdam heeft zulke installaties.

OSPAR staat voor de Verdragen van Oslo en Parijs. Dit verdrag uit 1992 heeft betrekking op de bescherming en het behoud van de ecosystemen en de biologische diversiteit in het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan. Nederland is een van de verdragstaten die zich hebben verplicht om verontreiniging van het zeemilieu te voorkomen. In tegenstelling tot het Verdrag van Oslo, is in het OSPAR-verdrag het storten van alle afval en andere stoffen in het zeegebied verboden; de uitzonderingen op dit verbod zijn limitatief aangegeven. De bijlagen bij het verdrag bevatten een nadere regulering van specifieke verontreinigingsbronnen. Verder worden op grond van het OSPAR-verdrag worden internationale afspraken voorbereid over de aanwijzing van Marine Protected Areas (MPA's), het benoemen en aanwijzen van te beschermen bedreigde en kwetsbare soorten en habitats en het formuleren van Ecological Quality Objectives. In Nederland zijn aanbevelingen van de OSPAR overgenomen in het project 'Ecosysteendoelen Noordzee' en verwerkt in nationaal beleid en regelgeving op het gebied van oppervlaktewaterkwaliteit.

Tevens is in het OSPAR-verdrag het zogenaamde *voorzorgprincipe* en het beginsel van 'de vervuiler betaalt' verdragsrechtelijk vastgelegd. In artikel 2, lid 2a is het 'voorzorgsprincipe' opgenomen. Dit principe houdt in dat een staat preventieve maatregelen moet treffen als het vermoeden bestaat dat een activiteit nadelige gevolgen voor de mariene omgeving heeft. Het voorzorgprincipe is overgenomen in het zogenaamde stappenplan uit het de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening voor de beoordeling van projecten op de Noordzee (zie paragraaf 3.2.4). Bepalend voor de vraag of het OSPAR-verdrag betrekking heeft op een bepaalde activiteit zijn de omvang, intensiteit en de duur van de betreffende menselijke activiteit, de huidige en potentiële nadelige effecten van de menselijke activiteit op bepaalde soorten, leefgemeenschappen en habitats, de huidige en potentiële nadelige effecten van de menselijke activiteit op bepaalde ecologische processen en de onomkeerbaarheid of duurzaamheid van deze effecten.

Nationaal beleid

Nota Milieu en Economie

De centrale gedachte achter het beleid dat in deze nota (VROM, EZ, LNV, V&W, 1997) is geformuleerd is, dat de huidige samenleving in haar bestaan kan voorzien zonder dat dit de toekomstige samenleving schaadt. Dit houdt in dat de economische groei gerealiseerd wordt bij een minder sterke groei van de milieubelasting. Deze situatie is realiseerbaar door het doorvoeren van nieuwe technologische ontwikkelingen, het sluiten van kringlopen, het inzetten van duurzame energie (bijvoorbeeld windenergie) en het stimuleren van milieuvriendelijke vormen van vervoer.

Nationaal Milieubeleidsplan

In het vierde Nationaal Milieubeleidsplan (VROM, 2001a) beschrijft het kabinet het nationale milieubeleid tot 2030, waarbij tevens gekeken wordt naar de wereldwijde dimensies van het milieuvraagstuk. Het NMP4 noemt zeven grote problemen die in de periode tot 2030 zoveel mogelijk moet worden afgewenteld: verlies aan biodiversiteit, klimaatverandering, overexploitatie van natuurlijke hulpbronnen, bedreigingen van de externe veiligheid, aantasting van de leefomgeving en mogelijke onbeheersbare risico's. Voor de gewenste afwenteling worden doelstellingen geformuleerd op het gebied van onder meer emissies, energie, biodiversiteit en natuurlijke hulpbronnen, externe veiligheid, gezondheid en leefomgeving.

Op het gebied van energie (hoofdstuk 5 van het NMP4) is de lange termijn doelstelling om een duurzame energiehouding te realiseren. Daarmee wordt bedoeld dat energiebronnen blijvend beschikbaar moeten zijn, onschadelijk voor natuur en mens, betrouwbaar en veilig, en voor een ieder toegankelijk. Voor de transitie naar een duurzame energiehouding wordt ingezet op het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, efficiënter energiegebruik en geavanceerde energietechnologieën. Als één van de mogelijke eindbeelden van deze transitie wordt een beeld geschetst van 'Nederland Elektriciteitsland'. Op het gebied van emissies wordt ingezet op een aanzienlijke vermindering van onder andere CO₂, NO_x en SO₂.

Op het gebied van biodiversiteit (hoofdstuk 6 van het NMP4) wordt onder meer ingezet op het instellen van een wereldwijde mondiale ecologische hoofdstructuur. Een dergelijk mondiale EHS bevat drie elementen: natuurreservaten, bufferzones en verbindingszones. In dit verband wordt de kustzone als een belangrijk gebied genoemd.

Op het gebied van milieu en gezondheid wordt o.a. gewezen op het belang van het ontwikkelen van beleid voor straling (hoofdstuk 10.1 van het NMP4). Het NMP4 verwijst in dat verband o.a. naar het advies van de Gezondheidsraad over 'Blootstelling aan Electromagnetische velden'. Daarin wordt melding gemaakt van het feit dat in enkele recente (meta) onderzoeken een zwak statistisch verband is gevonden tussen langdurig verblijf in de nabijheid van bovengrondse hoogspanningslijnen en een geringe verhoging van de kans op leukemie bij kinderen. Er is echter geen bekend causaal verband. In verband met het voorzorgprincipe wijst het NMP4 wijst daarom op het belang van verder onderzoek en kondigt aan dat er "binnenkort een reactie op het advies van de Gezondheidsraad aan de Kamer zal worden aangeboden" (zie ook paragraaf 1.5 in deze bijlage).

Op het gebied van geluid (hoofdstuk 11.2 van het NMP4) wordt onder meer aandacht gevraagd voor de akoestische kwaliteit van natuurgebieden (EHS). De huidige geluidssituatie in natuurgebieden mag volgens het NMP4 in ieder geval niet verslechteren. Verder wordt aandacht gevraagd voor een goede ruimtelijke ordening van geluidsbronnen.

Vierde Nota Waterhuishouding

De Vierde Nota Waterhuishouding (NW4; VenW, 1997) bevat beleid voor de kust en de zee. Het kustbeleid is gericht op het voorkomen van overstromingen door zoveel mogelijk gebruik te maken van natuurlijke processen. Het Noordzeebeleid is gericht op duurzame ontwikkeling, onder andere door afstemming van de verschillende gebruiksfuncties. Het doel is om op een natuurlijke wijze met water en watersystemen om te gaan.

Wet voorkoming verontreiniging door schepen

De internationale afspraken ter voorkoming van verontreiniging van de zee (Marpol en OSPAR-verdrag) zijn opgenomen in de Wet voorkoming verontreiniging door schepen. De installatie van de kabel door schepen op zee moet worden uitgevoerd conform de bepalingen uit deze wetgeving en internationale afspraken. De wet voorkoming verontreiniging door schepen verbiedt bijvoorbeeld het lozen van schadelijke stoffen in zee vanaf een schip. Dit betekent dat de vaartuigen die betrokken zijn bij de aanleg het onderhoud, de inspectie en het ruimen van de kabel de schadelijke stoffen en afvalstoffen die hierbij ontstaan op correcte wijze aan de wal moeten afgeven aan verwerkers of aan een havenontvangstinstallatie.

Regionaal beleid

Provinciale milieuverordening Zuid-Holland (april 1998)

De provinciale milieuverordening (PMV) vindt zijn basis in de Wet milieubeheer. De PMV is opgebouwd en geactualiseerd in fasen, 'tranches' genaamd. Per 5 april 2004 is de vierde tranche (aanpassing) in werking getreden. Een aanvulling op deze vierde tranche is op 12 maart 2005 in werking getreden.

Op grond van de provinciale milieuverordening hebben provincies de bevoegdheden om gebieden aan te wijzen waarin de kwaliteit van het milieu of één of meer onderdelen daarvan bijzondere bescherming behoeft. Dit zijn milieubeschermingsgebieden. Voor de voorgenomen activiteit zijn alleen de zogenaamde stiltegebieden van belang.

De meest nabije stiltegebieden in de omgeving van de voorgenomen activiteit zijn Voorne's Duin en het duingebied bij Monster ('Solleveld'). In bijlage 10 van de PMV wordt in verbodsbepaling 2.1, onder 2 b, aangegeven dat "Het is verboden een toestel te gebruiken waardoor de ervaring van de natuurlijke geluiden kan worden verstoord. Tot een toestel behoort in ieder geval een motorisch aangedreven werktuig, te gebruiken in het kader van de aanleg van kabels en buisleidingen in of op de bodem. De aanwijzing wil zeggen dat *in* deze gebieden het gebruik van geruchtmakende apparaten, voertuigen, installaties en instrumenten is verboden. Daarbij worden motorisch aangedreven werktuigen voor de aanleg van kabels en leidingen expliciet genoemd. Voor de aanleg van de BritNed-verbinding zullen echter geen werkzaamheden worden verricht *in* stiltegebieden. De stiltegebieden leggen dus geen formele beperkingen op aan het geluidsniveau van de voorgenomen activiteit.

In de provinciale milieuverordening staan geen specifieke streefwaarden voor het geluidsniveau in stiltegebieden. De streefwaarde voor stiltegebieden die over het algemeen wordt toegepast is een cumulatieve geluidsbelasting van maximaal 40 dB(A). Het stiltegebied Monster ligt relatief ver van de plek waar de aanlegwerkzaamheden voor de BritNed-verbinding plaatsvinden (meer dan 4 kilometer). Het stiltegebied Voornes Duin ligt relatief dichterbij; op ongeveer 1 tot 1,5 kilometer van de zuidwestpunt van de Maasvlakte, één van de mogelijke aanlandingslocaties (zie kaarten 3.2 en 3.5 in de kaartenbijlage).

Provinciaal beleidsplan Milieu en Water 2000-2004

Het Provinciaal Milieubeleidsplan van Zuid-Holland is geïntegreerd met het Waterhuishoudingsplan en is een strategisch beleidsplan. Voor verschillende milieuthema's worden de provinciale ambities op het gebied van duurzaamheid en omgevingskwaliteit beschreven. Het plan bevat geen concrete elementen die van invloed zijn op het BritNed-project, behalve een verwijzing naar de provinciale ecologische hoofdstructuur. Het beleidsplan is verlengd tot 2006.

1.4 Ruimtelijk beleid

De Nota Ruimte over Wet- en regelgeving op de Noordzee

Het Nederlands Continentaal Plat is vanaf circa 1 km uit de Kust niet gemeentelijk en provinciaal ingedeeld. De gebruikte beleids- en beheerskaders op de Noordzee zijn niet voorzien van een ruimtelijk beleidskader. De Nota Ruimte voorziet daarin. Nieuwe wet- en regelgeving biedt inmiddels de mogelijkheid tot het voeren van ruimtelijk Noordzeebeleid. Door de instelling van de Exclusieve Economische Zone (EEZ) op 28 april 2000 heeft Nederland soevereine rechten op exploratie, exploitatie, behoud en beheer van de levende en niet-levende natuurlijke rijkdommen buiten de territoriale wateren (12 mijls zone). Ook geeft de EEZ Nederland rechtsmacht inzake bouw en gebruik van kunstmatige eilanden, installaties en inrichtingen en inzake bescherming en behoud van het zeemilieu. In het wetsvoorstel voor de nieuwe Wro is een verdere verankering opgenomen. Naar huidig oordeel voorziet de Wet beheer rijkswaterstaatswerken, tezamen met de bestaande wetgeving ten aanzien van mijnbouw, ontgrondingen en de voorgenomen uitbreiding van de werkingssfeer van de Natuurbeschermingswet en de Flora- en Faunawet, in een toereikend wettelijk kader voor activiteiten binnen de EEZ. Het Integraal Beheerplan Noordzee 2015 bevat een uitwerking van het integrale afwegingskader voor gebruiksfuncties op de Noordzee voor vergunningverlening en overig beheer. Het rijk overlegt onder meer in OSPAR (Oslo-Parijs conventie)- en EU-kader met de Noordzeelanden om te komen tot afstemming van het ruimtelijk beleid voor de territoriale zee en de Nederlandse Exclusieve Economische Zone.

Kader 1.3 Wet- en regelgeving op de Noordzee (bron: Nota Ruimte, 2004)

Internationaal beleid

UNCLOS-verdrag

De *United Nations Convention on the Law of the Sea, UNCLOS* (Montega Bay, Jamaica, 1982) is de belangrijkste internationale overeenkomst over het gebruik van de zeeën wereldwijd. Het verdrag, ook wel het VN-Zeerechtverdrag genoemd, is op 16 november 1994, door Nederland geratificeerd. UNCLOS bevat tal van bepalingen inzake scheepvaart, vrijheden van de volle zee, behoud en beheer van de natuurlijke rijkdommen en bescherming en behoud van het zeemilieu. Ten aanzien van de rechten en plichten op zee maakt UNCLOS een onderscheid in bepaalde zones, waaronder het Continentaal Plat, de 12-mijlszone en de exclusieve economische zone (EEZ).

Binnen de Nederlandse EEZ (Exclusieve Economische Zone) hebben andere staten onder meer de vrijheid om onderzeese kabels en pijpleidingen te leggen. Rond kunstmatige eilanden mag een kuststaat redelijke veiligheidszones instellen, maar die mogen niet groter zijn dan 500 meter. Bij de tracébeplanning voor de BritNed-verbinding is rekening gehouden met deze veiligheidsafstanden.

Het beleid en de afspraken van het Zeerechtverdrag zijn in de Nederlandse wetgeving vertaald in de Wet beheer rijkswaterstaatwerken.

Verdrag van Malta (Valetta)

In 1992 heeft Nederland het Europese verdrag van Malta (Valletta) ondertekend. Dit verdrag regelt de omgang met het Europees archeologisch erfgoed. Uitgangspunt van het verdrag is om het archeologisch erfgoed zoveel mogelijk te bewaren en beheermaatregelen te nemen om dit te bewerkstelligen. Dit betekent onder andere dat het archeologisch erfgoed in ruimtelijke ordeningsprocedures een volwaardig afwegingscriterium dient te vormen. Daar waar behoud ter plaatse van een plan of

project niet mogelijk blijkt, moet archeologisch onderzoek worden uitgevoerd en mogelijk opgravingen worden gedaan. Het Verdrag van Malta is nog niet geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. Momenteel wordt door de Nederlandse overheid gewerkt aan de wettelijke uitwerking van het verdrag via een wijziging van de Monumentenwet. Bovendien zal in de daartoe geëigende wetgeving een regime worden opgenomen voor: m.e.r.-plichtige projecten (Wet milieubeheer), voor werkzaamheden die in het kader van een bestemmingsplan of vrijstelling worden verricht (WRO) en een regime voor ontgrondingen (ontgrondingenwet). De verwachting is dat de nieuwe monumentenwet niet vóór medio 2006 in werking zal treden. Met ondertekening heeft de Nederlandse overheid wel aangegeven zich aan het verdrag te committeren. Geheel in lijn met het verdrag van Malta is bij het bepalen van de alternatieve routes voor de BritNed rekening gehouden met de aanwezigheid van scheepswrakken (zie hoofdstuk 10 van het hoofdrapport MER deel 2).

Nationaal beleid

Structuurvisie Noordzee 2010

De structuurvisie Noordzee 2010 (1998) is een integrale visie op het beheer van de Noordzee waaraan tien ministeries hebben meegewerkt. Ook de visie van belanghebbenden, zoals bedrijven en organisaties van alle relevante branches, is meegewogen bij de totstandkoming van de beheersvisie. De beheersvisie heeft geen beleidsstatus, maar vormt wel een aanzet voor een beleidskader voor ruimtelijk beheer van de Noordzee.

De visie noemt de Noordzee uitdrukkelijk als motor van de economie, maar geeft tevens aan dat bij de afweging tussen verschillende belangen het uitgangspunt zou moeten worden gehanteerd dat er een evenwicht moet zijn tussen deze functie als motor en de functie van de Noordzee als bron van leven, rust en ruimte.

Een belangrijke conclusie van de beheersvisie [eind jaren negentig] is dat het huidige beheersinstrumentarium tekortschiet voor met name nieuwe ontwikkelingen die op de Noordzee afkomen. Ook ontbreekt er volgens de beheersvisie een integrale beleidsvisie op de Noordzee en zijn er, vooral bij initiatiefnemers en plannenmakers, onduidelijkheden met betrekking tot bevoegdheden, beleid en beheer. Zo constateert de beheersvisie “dat het beleid t.a.v. de Ecologische Hoofdstructuur voor de Noordzee nog niet zo is uitgewerkt dat het direct toepasbaar is”. De visie verwijst naar het beleid voor de EHS uit het SGR (zie paragraaf 1.2) waaruit zou blijken dat bij ingrepen “die de wezenlijke kenmerken en waarden van het kerngebied aantasten”⁵ eerste een ‘nut en noodzaak’ discussie gevoerd moet worden,

De gesignaleerde problemen in de structuurvisie zijn door het kabinet als volgt opgepakt. Met de *Nota Ruimte* heeft het kabinet voor het eerst ruimtelijk beleid ontwikkeld voor de Noordzee. Het kabinet heeft niet gekozen voor een integrale beleidsvisie op de Noordzee, maar heeft wel een Stappenplan geïntroduceerd voor afweging van nieuwe activiteiten op de Noordzee. Op basis van dit Stappenplan moeten nut en noodzaak van nieuwe activiteiten op zee worden aangetoond als deze activiteiten significante ruimtelijke en/of ecologische consequenties hebben (zie hierna).

⁵ De visie heeft het alleen over ‘ingrepen’. Het SGR maakt echter duidelijk dat het hier niet gaat om alle ingrepen, maar om ingrepen die de wezenlijke kenmerken en waarden van een kerngebied EHS aantasten.

In het *Integraal Beheerplan Noordzee 2015* wordt dit stappenplan verder gedetailleerd (zie ook hierna). Het is niet uitgesloten dat op basis van de kamerbehandeling het Beheerplan nog wordt aangepast⁶.

Door de instelling van *Exclusieve Economische Zone (EEZ) op 28 april 2000* zijn de mogelijkheden verruimd om middels wet- en regelgeving uitvoeren te geven aan het ruimtelijk en milieubeleid op de Noordzee. In kader 1.3 zijn die mogelijkheden nader aangegeven.

Nota Ruimte

De *Nota Ruimte* (pkb deel 3a, 2005) geeft de hoofdlijnen van het nationaal ruimtelijke beleid voor de komende decennia. De Nota is op 17 mei 2005 vastgesteld door de Tweede Kamer. De Eerste Kamer zal de nota na het zomerreces van 2005 behandelen. De Nota Ruimte integreert de PKB Nationaal Ruimtelijk beleid en de PKB Structuurschema Groene Ruimte.

Hieronder wordt eerst het ruimtelijke beleid voor de Noordzee, de kust, de kustzee en andere relevante deelgebieden op en rond de Noordzee samengevat. Daarna wordt ingezoomd op het specifieke beleid voor kabels en leidingen op de Noordzee en voor ondergrondse kabels en leidingen op land.

– Noordzee

De Noordzee is volgens de Nota Ruimte van grote economische betekenis voor de scheepvaart, de visserij, de winning van delfstoffen en de opwekking van windenergie, is van belang voor de krijgsmacht en bevat belangrijke waarden van natuur en landschap. De Noordzee is tevens een kerngebied van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Vooral de biodiversiteit staat onder druk door aantasting van de waterkwaliteit en door verstoring. Met name in de 12-mijlszone is het gebruik intensief. De mobiele activiteiten (ofwel het gebruik van het water door bijvoorbeeld scheepvaart en visserij) blijven volgens de huidige verwachting constant. De immobiele activiteiten (ofwel het gebruik van de bodem zoals zandwinning, windturbineparken en landaanwinning) nemen volgens de huidige verwachting sterk toe.

De hoofddoelstelling voor de Noordzee in de Nota Ruimte is de versterking van de economische betekenis van de Noordzee en behoud en ontwikkeling van de internationale waarden van natuur en landschap. Hiervoor moeten de ruimtelijk-economische activiteiten in de Noordzee op duurzame wijze ontwikkeld worden en op elkaar worden afgestemd. Hierbij moet de aanwezigheid van de in de Noordzee aanwezige ecologische en landschappelijke waarden in acht genomen worden⁷. Uitgangspunten hierbij zijn een duurzaam gebruik en beheer van het watersysteem Noordzee en een efficiënt ruimtegebruik, zowel in ruimte als in tijd. Daarbij zijn internationale afspraken sterk bepalend voor het nationale beleid. Daar waar samengaan van functies niet mogelijk is en nieuwe activiteiten leiden tot onredelijke schade aan bestaande functies, zal voor bestaande functies zonodig (financiële) compensatie moeten worden geboden.

⁶ bron: dhr L. de Vrees, RWS Directie Noordzee, 21 maart 2005.

⁷ Ministerie van VROM, Nota Ruimte pkb deel 3a, 2005, paragraaf 4.7.2.

In het nationaal ruimtelijk beleid staan voor de Noordzee de volgende opgaven centraal:

- Onderlinge afstemming van economische functies naar plaats en tijd;
- Inpassing van economische functies in het natuurlijk systeem en het open landschap;
- Handhaving van de vrije horizon vanaf de Kust;
- Bescherming en ontwikkeling van het natuurlijk ecosysteem op basis van een ecosysteembenadering;
- Handhaving en verbetering van de veiligheid op zee.

– Kust

Onder de Kust wordt het geheel verstaan van kustzee, strand, duinen/zeedijken, en de strook landwaarts daarvan met een functionele of culturele relatie met de Kust. Voor de Kust heeft het rijk de volgende doelstelling: waarborging van de veiligheid tegen overstromingen vanuit zee met behoud van de (inter)nationale ruimtelijke waarden waarbij de gebiedspecifieke identiteit een belangrijke kernkwaliteit is. Bij het waarborgen van het dynamische zandige kustsysteem ligt de prioriteit bij het behoud en de ontwikkeling van de veerkracht en natuurlijk dynamiek. De bestaande zandvoorraden en het dynamisch karakter in de kustzone moet behouden worden, met respect voor morfologische processen binnen het kustsysteem.

Het ontwikkelingsperspectief voor de kust is gericht op behoud en verbetering van het kustfundament en op sterkte houden van de zeewering. Voor de kabel betekent dit dat het ontwerp voor ligging en aanlanding schade aan de zeewering uitsluit.

De Nota Ruimte integreert en zet de beleidsvoornemens uit eerdere beleidsnota's voort. Het gaat dan om de Beleidskeuze voor de Kustlijnzorg (Min V&W, 1991) en de Derde kustnota (Min V&W, 2000)

– Kustzee

De Kustzee is het gebied vanaf de doorgaande 20 meter dieptelijn tot aan de laagwaterlijn. Het is een gebied met bijzondere ecologische waarden. Nieuwe activiteiten in de gebieden met bijzondere ecologische waarden vragen een zorgvuldige afweging. Het afwegingskader voor die zorgvuldige afweging is opgenomen in hoofdstuk 3 paragraaf 3.3 van het hoofdrapport MER deel 1. Voor een globale en indicatieve begrenzing van de kustzee, zie kaart 3.12a in de kaartenbijlage. Het Integraal Beheerplan Noordzee bevat een nadere afbakening van het gebied (zie kaart 3.12b in de kaartenbijlage). Uit die nadere afbakening blijkt dat een noordelijke aanlanding op de Maasvlakte niet in het gebied ligt dat vanwege bijzondere ecologische waarden een apart beschermingsregime geniet. Ten tijde van het opstellen van dit MER was dit nog niet bekend. Om die reden is de noordelijke aanlanding van de BritNed-verbinding toch getoetst aan de specifieke wezenlijke kenmerken en waarden van de Kustzee (zie hoofdstuk 6 van het hoofdrapport MER deel 1).

– Kustfundament

Het kustfundament omvat het gehele zandgebied, nat én droog, dat als geheel van belang is als drager van functies in het kustgebied. Het rijk waarborgt voor de realisatie van een duurzame veiligheid tegen overstromingen vanuit zee, dat in het kustfundament voldoende ruimte beschikbaar is en blijft voor de versterking van de zeewering.

Het kustfundament wordt als volgt begrensd:

- de zeewaartse grens bestaat uit de doorgaande NAP -20m lijn (20 meter onder Normaal Amsterdams Peil);
- aan de landzijde omvat het kustfundament alle duingebieden én alle daarop gelegen harde zeekeringen. In de praktijk valt de begrenzing samen met de grenzen van Natuurbeschermingswetgebieden, de Ecologische Hoofdstructuur en de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden.

Bij het beheer van het kustfundament kiest het rijk voor een strategie in drie stappen:

1. behoud van zand en ongehinderd transport van zand langs en dwars op de Kust;
2. zoveel mogelijk zandige maatregelen als ingrepen noodzakelijk zijn, en;
3. alleen in uiterste geval kan zand met harde constructies worden vastgelegd.

Bij de aanleg van de BritNed-verbinding wordt geen primaire zeekering gekruist. Kruisingen van andere zeekerende constructies zullen worden uitgevoerd conform de geldende (veiligheids)voorschriften. De aanleg, aanwezigheid en het onderhoud van de BritNed-verbinding zal de karakteristiek van het kustlandschap, en de ruimtelijke functie van het kustfundament niet beïnvloeden, De natuurlijke dynamiek en de ontwikkeling daarin zullen wel randvoorwaarden opleggen aan de minimale ingraafdiepte voor de kabel.

– Zuidwestelijke Delta

De Nota Ruimte besteedt specifieke aandacht aan de Zuidwestelijke Delta. Ook de nieuwe Waterweg en de Haringvlietmond behoren daartoe. Kernkwaliteiten van de Delta zijn de internationale waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie op de grens van land, rivier en zee.

Het hoofddoel voor de Zuidwestelijke Delta is de ontwikkeling van activiteiten die de nationale concurrentiepositie versterken te combineren met ontwikkelingen die de veiligheid tegen overstromingen vergroten en de waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie versterken. Op nationaal niveau staat in dit verband onder meer de opgave van ecologisch herstel van de door de Deltawerken sterk beïnvloede kustwateren centraal. Een oplossingsrichting hiervoor is het herstel van de estuariene dynamiek in de Deltawateren. Dat wil zeggen het terugbrengen van natuurlijke zoet-zoutovergangen met bijbehorend getij. Het op een kier zetten van de Haringvlietstuiven leveren een belangrijke bijdrage aan het herstel van de zoet-zoutgradiënt.

– Vogel- en Habitatrichtlijngebieden

Een klein gedeelte van de Noordzee is aangewezen, respectievelijk aangemeld als Vogel- en Habitatrichtlijngebied, zie kaart 3.11 in de kaartenbijlage. Het betreft de Voordelta en de kustzone ten noorden van Petten. Voor de beoordeling van plannen, projecten en handelingen binnen deze gebieden is het Europees-rechtelijke afwegingskader van de Vogel- en Habitatrichtlijn van toepassing. Dit geldt ook voor de externe werking van activiteiten buiten deze gebieden.

– Kabels en leidingen op de Noordzee

Als onderdeel van het lange termijn ontwikkelingsperspectief van de Noordzee wordt in de Nota Ruimte aangegeven dat het aantal elektriciteitskabels en in mindere mate het aantal telecommunicatiekabels en buisleidingen in de Noordzee naar verwachting zal groeien. Er wordt gestreefd naar intensivering van het bestaande ruimtegebruik in plaats

van uitbreiding van het ruimtebeslag. Het ruimtebeslag door kabels en leidingen, met inbegrip van de rond kabels en leidingen aan te houden veiligheidsmarges wordt beperkt door kabels en leidingen zoveel mogelijk te bundelen. Kabels en leidingen die niet meer worden gebruikt, moeten in beginsel worden opgeruimd.

Om grote omleidingen voor kabels en leidingen in de toekomst te voorkomen kan de rijksoverheid bij vergunningverlening ten aanzien van initiatieven die een groot oppervlak innemen, een ruimtelijke reservering voorschrijven voor de doorgang van toekomstige kabels en leidingen. Dit kan geschieden op basis van verwachte ontwikkelingen op gebied van kabels en leidingen, gebaseerd op bestaand beleid, of op inschattingen op basis van kennis van de markt.

Binnen de 12 mijlszone is volgens de Nota Ruimte het uitgangspunt dat kabels en leidingen die niet meer worden gebruikt, worden opgeruimd. Op grond van de Mijnbouwwet heeft de minister van Economische Zaken de mogelijkheid te bepalen dat kabels of pijpleidingen in de EEZ (Exclusieve Economische Zone), die niet meer worden gebruikt, moeten worden verwijderd. Daarbij zullen de maatschappelijke kosten worden afgewogen tegen de maatschappelijke baten. Wanneer de beheerder van de leiding of de kabel deze wil laten liggen, zal hij duidelijk moeten maken dat de maatschappelijke baten hoger zijn dan de maatschappelijke kosten. Voor nieuwe leidingen en kabels in de EEZ, waarvoor een vergunning op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken wordt verleend (het gaat hierbij om andere leidingen dan die voor de mijnbouw), zal een zelfde afwegingscriterium gaan gelden. Voor reeds verleende vergunningen op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken kunnen andere voorschriften gelden, afhankelijk van de inhoud van de verleende vergunning. In Integraal Beheerplan Noordzee 2015 (IBN 2015) is bovenstaande nader uitwerken en is aangegeven welke criteria en uitgangspunten bij de afweging tussen maatschappelijke kosten en baten moeten worden gehanteerd. Voor het aanleggen van kabels en leidingen zal het Stappenplan Noordzee als afwegingskader gelden. Voor het opruimen van kabels en leidingen zijn dat de criteria uit het IBN 2015.

– Ruimtelijk beleid voor de ondergrond aan de landzijde

De Nota Ruimte schenkt aandacht aan het ruimtelijk beleid voor activiteiten in de ondergrond. De ondergrond wordt steeds intensiever gebruikt voor ondergronds bouwen, meervoudig ruimtegebruik en netwerkinfrastructuur. Dit brengt een grotere dynamiek in interacties tussen boven- en ondergrondse inrichting met zich mee. De overheden zijn de eerst verantwoordelijke voor een duurzame ordening van ondergronds ruimtegebruik.

Het rijk ondersteunt het beleid van de Europese Unie ten aanzien van een Trans-Europees Netwerk Energie (TEN-E). Waar maatschappelijk gewenst zullen pro-actief voorzieningen voor hoofdtransportleidingen bij kruisingen met andere hoofdinfrastructuur worden getroffen. Daarmee wordt bereikt dat hoofdtransportleidingen gemakkelijker en efficiënter zijn aan te leggen en dat schadeclaims worden voorkomen als kabels en leidingen uit het hoofdtransportnet of de distributienetten moeten worden verlegd. De kosten hiervan komen in principe voor rekening van de private sector. Er zijn echter situaties denkbaar, bijvoorbeeld bij renovatie van hoofdinfrastructuur, dat de rijksoverheid (een deel van) de financiering op zich neemt. De kosten hiervan komen ten laste van het Infrastructuurfonds (Nota Ruimte, pkb deel 3a. 2005).

Een rol van de overheid is het doen van ruimtelijke reserveringen van tracés voor hoofdtransportleidingen. Er worden op dit moment geen nieuwe tracés voorzien. Wel hebben ook bestaande tracés vanwege hun direct of indirecte ruimtebeslag ruimtelijke consequenties. Vanwege dit beslag is het landelijk net van hoofdverbindingen uit het Structuurschema Buisleidingen aangevuld met inmiddels gerealiseerde tracés en opgenomen in de Nota Ruimte. Het kabinet zal nog een nader besluit nemen in welk kader het de (toekomstige) ruimtebehoefte voor buisleidingen zal vastleggen.

Op figuur 3.12 worden globale leidingentracés, toegevoegde indicatieve tracés van bestaande leidingen en aanlandingspunten weergegeven. Provincies en gemeenten nemen de feitelijke ligging van de tracés van het landelijk net van hoofdtransportleidingen onverkort op in de streek- en bestemmingsplannen. Daarbij moet, uit hoofde van de bestaande regelgeving, rekening worden gehouden met een breedte van 70 meter van de tracés met aan beide zijden een veiligheidsgebied van 55 meter. In het veiligheidsgebied gelden beperkingen ten aanzien van grote ruimtelijke ontwikkelingen zoals woonwijken en flatgebouwen. Waar de ruimte beperkt is, kan de breedte van het tracé, in overleg met het rijk, over korte lengte worden beperkt door risicoreducerende maatregelen te treffen. Het rijk zal opnieuw de veiligheidsafstanden uitwerken die gelden vanaf de leidingen tot aan andere activiteiten en bestemmingen die zich niet laten verenigen met het karakter van de vervoerde (gevaarlijke) stoffen.

Medio 2004 heeft het kabinet een beleidsbrief voor de ondergrond aangeboden aan de Tweede Kamer. In de brief geeft het kabinet aan hoe zijn wenst om te gaan met de knelpunten op het gebied van ondergrondse ordening.

– Ruimtelijk beleid voor de elektriciteitsvoorziening

De rol van de rijksoverheid in het ruimtelijke beleid voor de nationale elektriciteitsvoorziening is gelegen in het zorgen voor voldoende ruimte voor een adequate infrastructuur in de vorm van vestigingsplaatsen voor grootschalige elektriciteitsproductie en van hoogspanningsverbindingen. Daarnaast is het voor de voorzieningszekerheid, de inpassing van duurzaam opgewekte elektriciteit en de economische efficiency van de energievoorziening van belang dat het koppelnet daar waar nodig wordt uitgebreid en zodanig wordt aangepast dat de uitwisseling van elektriciteit met het buitenland en van de windturbineparken in de Noordzee goed mogelijk is. De ruimtebehoefte voor elektriciteitsvoorziening wordt vastgelegd in een aparte nota, te weten het Derde Structuurschema Elektriciteitsvoorziening (SEV III). In deze PKB worden de vestigingsplaatsen voor grootschalige energieproductie opgenomen, evenals de bestaande en nieuwe verbindingen van het landelijke hoogspanningsnet met een spanning van 220 kilovolt (kV) en hoger (Nota Ruimte, pkb deel 3a, 2005)..

Integraal Beheerplan Noordzee 2015

Het Integraal Beheerplan Noordzee (IBN) is op 8 juli 2005 door de ministerraad vastgesteld. De minister van Verkeer en Waterstaat heeft, als coördinerend minister voor het Noordzeebeleid, het IBN uitgebracht met instemming van de ministers van (VROM), (EZ) en (LNV). Het IBN 2015 heeft de status van een beleidsregel en verplicht de rijksoverheid om overeenkomstig het plan te handelen.

Het IBN laat zien hoe het beheer in de komende tien jaar gestalte gaat krijgen. Het plan geeft daartoe een beschrijving van het totale beleid voor de Noordzee in samenhang en schetst de ruimte voor nieuwe initiatieven, zoals bedoeld in de Nota Ruimte. Het plan heeft daardoor zowel een procesmatig als kaderstellend karakter.

Het IBN neemt een duurzaam gebruik van de Noordzee tot uitgangspunt. Voor een duurzaam gebruik is het nodig versnippering te voorkomen en efficiënt met de ruimte om te gaan. Volgens het IBN ligt het meest intensief gebruikte gebied van de Noordzee voor de Hollandse Kust. Dit deelgebied is volgens het IBN op hoofdlijnen en globaal als volgt gezoned:

- tussen de laagwaterlijn en de doorgaande NAP -20 m lijn: recreatie, kustlijnhandhaving en landaanwinning.
- tussen de doorgaande NAP -20 m lijn en de 12-mijlsgrens: zandwinning.
- vanaf de 12-mijlsgrens: windturbineparken.

In het spanningsveld tussen vrijheid voor marktpartijen en sturing door de overheid is ruimtelijk beheer een middel om duurzaam gebruik van de Noordzee te bevorderen. Dit betekent dat het kabinet kiest voor een ruimtelijk beleid dat bestemmingen op zee waar nodig ruimtelijk vastlegt, maar marktpartijen ook de ruimte geeft om binnen bepaalde kaders eigen initiatieven te ontwikkelen en ruimtelijke keuzes te maken.

- Kustzee

De Kustzee is een gebied met bijzondere ecologische waarden. Voor dit gebied geldt om die reden een specifiek afwegingskader. Dit afwegingskader is opgenomen in kader 3.9 in hoofdstuk 3 van het hoofdrapport MER deel 1. In het IBN is de begrenzing van de Kustzee als gebied met bijzondere ecologische waarden definitief vastgelegd (zie kaart 3.12b in de kaartenbijlage). Uit die nadere afbakening blijkt dat het specifieke afwegingskader voor de Kustzee niet geldt voor het gebied tussen de Voordelta en Bergen. Dit betekent dat een noordelijke aanlanding op de Maasvlakte niet in het gebied ligt dat vanwege bijzondere ecologische waarden een apart beschermingsregime geniet. Ten tijde van het opstellen van dit MER was dit nog niet bekend. Om die reden is de noordelijke aanlanding van de BritNed-verbinding toch getoetst aan de specifieke wezenlijke kenmerken en waarden van de Kustzee (zie hoofdstuk 6 van het hoofdrapport MER deel 1).

- Kabels en Leidingen (in IBN 2015)

Het IBN geeft voor alle bestaande en te verwachten ruimtelijke initiatieven op de Noordzee een beschrijving van het doel, de taken, de instrumenten, en de uitvoering van het ruimtelijk beheer. Zo ook voor kabels en leidingen.

Sinds de komst van de olie- en gaswinning is op de Noordzee een uitgebreid netwerk van kabels en leidingen ontstaan. Inmiddels ligt er op het NCP ongeveer 2.500 kilometer pijpleiding en 4.000 kilometer kabel, voornamelijk in het zuidelijke gedeelte. Daarvan is ongeveer 2.100 km kabel niet meer in gebruik. Gegeven de vooruitzichten van de olie- en gaswinning op de Noordzee en het bestaande leidingnet, is te verwachten dat zich hier in de toekomst een stabilisatie zal voordoen. Wel moet rekening gehouden worden met nieuwe internationale gasleidingen. Het aantal telecomkabels is tot nu toe gestaag gegroeid, maar inmiddels gestabiliseerd. Met de opening van de Europese elektriciteitsmarkt is de vraag naar internationale elektriciteitsverbindingen (interconnectoren) toegenomen. Nederland kent momenteel nog geen interconnectoren over zee. Er zijn wel twee projecten in voorbereiding: tussen Nederland en Noorwegen (NorNedkabel) en tussen Nederland en Groot-Brittannië (BritNedkabel). Het ziet er niet naar uit dat de markt meer internationale verbindingen kan dragen. Oprichting van windturbineparken op zee zal wel een extra behoefte aan elektriciteitskabels tussen de parken en de Nederlandse kust teweegbrengen.

Kader 1.4 Kabels en leidingen op de Noordzee (IBN 2015)

Centraal *beleidsdoel* vanuit economische optiek is een facilitering van infrastructuur die beantwoordt aan de verwachte vraag naar communicatieverbindingen en naar transport van gas, olie, en stroom. Het kabinetsbeleid is gericht op een zo efficiënt mogelijk gebruik van ruimte. Het streven is tracés te ontwikkelen waarin kabels en leidingen zo veel mogelijk gebundeld kunnen worden. In de Nota Ruimte is verder voor buiten gebruik zijnde kabels en leidingen een opruimplicht geïntroduceerd, tenzij in individuele gevallen aantoonbaar is dat de maatschappelijke baten van het laten liggen groter zijn dan de maatschappelijke kosten

Ten aanzien van het *beheer* van kabels en leidingen geeft het IBN aan dat de eigenaar van een leiding, in het kader van de Wbr, de verplichting heeft om jaarlijks de ligging te onderzoeken en te rapporteren aan de vergunningverlener, RWS Noordzee. Deze controleert op basis van die rapportage, eventueel aangevuld met veldonderzoek, of de leiding voldoende bedekt en ondersteund is. De ligging van kabels wordt tijdens de aanleg ervan vastgelegd. Er bestaat daarna geen verplichting tot onderzoek. Alleen bij kruisingen met leidingen wordt de ligging van kabels meegenomen in het jaarlijkse leidingonderzoek. Onder de Mijnbouwwet bestaan soortgelijke verplichtingen, die ook gelden voor schoon achtergelaten leidingen. Aan weerszijden van de kabels wordt vaak een onderhoudszone van 500 meter gehanteerd.

Voor de aanleg van nieuwe kabels en leidingen moet volgens het IBN het Stappenplan Noordzee worden doorlopen. Dit Stappenplan, met de daarbij behorende toetsen, is integraal overgenomen in hoofdstuk 3 van deze bijlage. Volgens het IBN blijkt uit bestaande MER's dat de effecten van kabels en leidingen in de regel niet significant zijn. Voorzorgsmaatregelen in de vorm van mitigatie worden toegepast door in de vergunning de meest milieuvriendelijke techniek voor het ingraven voor te schrijven. Voor zover nut en noodzaak van de aanleg van een kabel of leiding niet beleidsmatig zijn vastgelegd, zullen deze moeten worden onderbouwd. Met het oog op efficiënt ruimtegebruik zullen de veiligheids- en onderhoudszone waar mogelijk worden verkleind en wordt gezamenlijk met de initiatiefnemer de optimale route gezocht. Voor elektriciteitskabels kan verdergaande bundeling nodig zijn. Dit laatste geldt met name voor elektriciteitskabels van windturbines. Als uit het MER blijkt, dat er significante effecten zijn, is ook de toets op beperking en compensatie van toepassing. Tabel 4.x geeft een overzicht van de consequenties van het Stappenplan voor kabels en leidingen op de Noordzee.

Onderdelen van het stappenplan	Toepassing van het Stappenplan
Activiteit	Kabels en leidingen
Locatiekeuze, efficiënt ruimtegebruik	ja
Toepassing voorzorg	Ja, op basis van bestaande praktijk, of m.e.r.
Aantonen nut & noodzaak	Afhankelijk van significante effecten op basis van m.e.r.
Compensatie	Afhankelijk van significante effecten op basis van m.e.r.

Tabel 1.1 Overzicht consequenties afwegingskader Noordzee voor kabels en leidingen (IBN)

Bij het verlenen van een vergunning voor het leggen en behouden (exploiteren) van een kabel of leiding vallend onder de Wbr wordt standaard een opruimplicht als voorschrift opgenomen als de kabel of leiding buiten gebruik wordt gesteld. Ontheffing van deze opruimplicht wordt alleen verleend als de maatschappelijke baten van het laten liggen groter zijn dan de maatschappelijke kosten ervan. Deze afweging maakt het Bevoegd Gezag op basis van door de vergunninghouder aan te leveren informatie, en door aan

de hand van een checklist de tijdelijke en permanente effecten van het laten liggen te beoordelen. De opruimplicht geldt alleen voor vergunningen van nieuw aan te leggen kabels en leidingen. De checklist voor het opruimen van kabels en leidingen is integraal overgenomen in hoofdstuk 3 van deze bijlage.

Een borgstelling zal worden gevraagd voor alle kabels die onder Wbr-regiem vallen, met uitzondering van (a) kabels in een Wbr-vergunning die betrekking hebben op de aansluiting van individuele windturbineparken op het elektriciteitsnet en (b) kabels waarvan het eigendom geheel of gedeeltelijk bij de staat berust.

Derde Kustnota

Eind 2000 bracht het ministerie van Verkeer en Waterstaat de 3e Kustnota ("Traditie, trends en toekomst") uit. Hierin staat dat het dynamisch handhaven van de kustlijn wordt voortgezet. De komende decennia kan de kustlijn op deze wijze op zijn plek worden gehouden. Zand suppleren is efficiënt, ook onder water, en biedt een structurele oplossing voor de erosie van de kust.

De 3e Kustnota geeft aan dat er ruimte nodig is voor veiligheid. De druk op de kust neemt toe, vanaf land en vanaf zee. Er wordt rekening gehouden met klimaatverandering en zeespiegelstijging. Op termijn zullen sterkere en bredere waterkeringen nodig zijn op de plekken die zwakke schakels in de kustverdediging vormen. Ruimte moet worden gereserveerd voor eventuele landwaartse verbreding van de waterkering in de toekomst. De 3e Kustnota geeft globaal aan om welke gebieden het gaat en kondigt aan dat het beleid hiervoor verder zal worden uitgewerkt. Hetzelfde geldt voor het toenemend risico op afslag, waar direct aan zee gelegen kustplaatsen door zeespiegelstijging mee te maken krijgen. Het beleid voor de kust voortgezet in de nieuwe Nota Ruimte.

Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Wbr)

Volgens de Wbr is een aanlegvergunning vereist voor het uitvoeren van werken in gebieden waarover Rijkswaterstaat het beheer voert. Dit betreft de aanleg van de kabel op het gehele Nederlandse deel van de Noordzee, inclusief de exclusieve economische zone (zie ook paragraaf 1.2 in hoofdstuk 1 van het hoofdrapport MER deel 1) en het kruisen van de zeewering. Vergunningaanvragen zullen worden getoetst aan het ruimtelijke beleid, het milieubeleid en het natuurbeschermingsbeleid dat voor de Noordzee is of binnenkort wordt vastgelegd. De vergunning zal ook voorschriften bevatten over de milieuaspecten van het werk die overeenkomen met de voorschriften van de Wet milieubeheer en in acht te nemen veiligheidszones.

PKB-plus Project Mainport Rotterdam (PMR)

Deel 4 van de PKB+ Project Mainport Rotterdam beschrijft het vigerende rijksbeleid voor de versterking van de positie van de mainport Rotterdam en het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in Rijnmond (Minister V&W, 2003). Een van de maatregelen die het Rijk daartoe heeft ingesteld is het een ruimtelijke reservering voor de uitbreiding van de Rotterdamse haven met een landaanwinning van maximaal 1.000 hectare netto uitgeefbaar haven- en industrieterrein (Tweede Maasvlakte) en natuurcompensatie.

In kaart 3.6 van de kaartenbijlage is het zoekgebied opgenomen voor de Tweede Maasvlakte. Het zoekgebied is formeel in de PKB-tekst vastgelegd als een zogenaamde concrete beleidsbeslissing (cbb⁸). De cbb luidt als volgt:

“Een landaanwinning ten behoeve van haven- en industrieterrein wordt mogelijk gemaakt in het gebied dat begrensd wordt door de Euro-Maasgeul in het noorden, de verlengde demarcatielijn in het zuiden en in het westen door de lijn zoals aangeduid op de figuur.”...”De huidige demarcatielijn zal – conform het vigerende Streekplan Rijnmond – in west-zuidwestelijke richting worden verlengd (zie kaart 3.9 in de kaartenbijlage) hetgeen betekent dat in de Haringvlietmond direct ten zuiden van deze lijn geen landaanwinning voor een haven- en industrieterrein is toegestaan”.

De referentie-ontwerpen voor de Tweede Maasvlakte gaan uit van een zuidelijke begrenzing door de zogenaamde Haringvlietlijn in plaats van de demarcatielijn. Dit is onder meer vastgelegd in het convenant tussen de gemeente Rotterdam en verschillende natuur- en milieuorganisaties (zie paragraaf 1.2 van deze annex). Een ligging van de Tweede Maasvlakte ten noorden van de Haringvlietlijn heeft volgens het MER PMR de minste effecten op de natuur. De referentie-ontwerpen en de Haringvlietlijn zijn evenwel niet opgenomen in de PKB-tekst. Het Rijk kiest er niet voor om de Haringvlietlijn aan te houden als begrenzing voor de Tweede maasvlakte. “Het kabinet wil aan de markt overlaten om met innovatieve ontwerpen voor de landaanwinning te komen”. Dat zou dus ook kunnen ten zuiden van de Haringvlietlijn (binnen de aangegeven milieuraandvoorwaarden). Volgens het Rijk wordt met de verlengde demarcatielijn vooral duidelijkheid gegeven over het gebied in de Haringvlietmond waar *geen* haven- en industrie-activiteiten zijn toegestaan.

De aanleg van de Tweede Maasvlakte leidt volgens het Rijk tot verlies aan beschermde natuur in de Voordelta en mogelijk tot significante effecten op de duinen van Voorne. Compensatie hiervan maakt onderdeel uit van het project landaanwinning. De compensatie zal gereed zijn op het moment dat de effecten optreden. In de omgeving van het zoekgebied voor de BritNed-verbinding zijn twee zoekgebieden aangewezen voor natuurcompensatie.

De grenzen van deze zoekgebieden zijn eveneens vastgelegd in de vorm van een cbb: “Voor de compensatie van het verlies aan zeenatuur wordt een zeereservaat mogelijk gemaakt van circa 31.250 hectare voor de Haringvlietmond in de vorm van een beheersplan in het kader van artikel 6.1 van de Habitatrictlijn. Als uit onderzoek en monitoring blijkt dat het reservaat minder groot hoeft te zijn, zal de te realiseren omvang worden bijgesteld. In het zeereservaat worden gebruiksfuncties, die significante negatieve effecten hebben op mariene natuurwaarden, verboden of beperkt en wordt een aantal actieve beheersmaatregelen getroffen. Het zeereservaat wordt mogelijk gemaakt op de locatie in de Voordelta als aangegeven in kaart 3.7 in de kaartenbijlage.

“Met de instelling van het zeereservaat wordt beoogd om de overwinterings- en foerageerfunctie van de Voordelta voor de kustvogels te versterken en om de ecosystemen zich meer ongestoord te laten ontwikkelen. Het betreft extra maatregelen,

⁸ Een cbb is bindend voor andere overheden en kan niet meer ter discussie staan in streek- en bestemmingsplanprocedures. De cbb's in de PKB+ PMR zullen echter pas formele rechtskracht hebben als de Tweede en Eerste Kamer de PKB-tekst hebben goedgekeurd en als de Raad van State uitspraak heeft gedaan over eventuele 'beroepen' tegen de cbb's.

bovenop hetgeen in het kader van de nationale en internationale regelgeving op het gebied van de natuurbescherming al vereist is. In ieder geval zal in het in te stellen zeereservaat een aantal gebruiksfuncties niet meer worden toegestaan of worden beperkt. Dit betreft de volgende functies, waarvan de uitoefening significante negatieve effecten kan hebben: bodemberoerende visserij, fuiken en staande netten, delfstofwinning, gemotoriseerde recreatievaart buiten daartoe gemarkeerde gebieden, activiteiten in een nader te specificeren deel van het luchtruim, betreden van droogvallende platen, militaire activiteiten, bouwwerken, zoals windmolens en zendmasten” (PKB+ deel 4 PMR). Het aanleggen van een kabel wordt hierbij niet genoemd. In het MER zal als worst case worden aangegeven wat de gevolgen zijn van de aanleg en aanwezigheid van de BritNed-verbinding in het zoekgebied voor het zeereservaat.

Naast een verbod of beperking van gebruiksfuncties met significant negatieve effecten wordt in het zeereservaat een aantal actieve maatregelen genomen om een verhoging van de natuurkwaliteiten te bereiken. De instelling van het zeereservaat wordt uitgewerkt in een beheersplan conform artikel 6.1 van de Habitatrichtlijn.

Voor de landaanwinning en het bouwrijp maken van het nieuwe haven- en industrieterrein zijn grote hoeveelheden zand nodig. In de PKB+ deel 4 PMR is het zoekgebied aangegeven voor de zandwinning: “de zeewaartse begrenzing van het gebied voor zandwinning wordt gevormd door een straal van 30 kilometer vanuit het midden van de zuidrand van de referentieontwerpen voor de landaanwinning. De landwaartse begrenzing wordt gevormd door de 2 km lijn zeewaarts van de doorgaande –20 m NAP dieptelijn. Delen van het zoekgebied worden van zandwinning uitgesloten als uit het MER zandwinning blijkt dat de zandwinning in deze deelgebieden significante effecten kan hebben op beschermde habitats en/of beschermde soorten en/of op Natura 2000 gebieden”. Verder vermeldt de PKB-tekst dat delen van de zandwinlocatie kunnen worden uitgesloten door de aanwezigheid van onder meer kabels en leidingen.

De concrete beleidsbeslissingen uit de pkb+ PMR deel 4 zijn op 26 januari 2005 door de Raad van State vernietigd. Op dit moment wordt gewerkt aan reparatie van de pkb+ die eind 2005 moet zijn voltooid.

Tweede Regionaal Ontgrondingenplan Noordzee

Doel van het Tweede Regionaal Ontgrondingenplan Noordzee (RON) is het geven van duidelijkheid over waar ontgrondingen niet of slechts onder voorwaarden mogen plaatsvinden. Het beleid gaat uit van zo zuinig en hoogwaardig mogelijk gebruik van de delfstoffen in afstemming met de andere gebruiksfuncties van de Noordzee, rekening houdend met het duurzaam functioneren van het watersysteem Noordzee.

In het Tweede Regionaal Ontgrondingenplan staat aangegeven waar er delfstoffen gewonnen mogen worden. Normaal gesproken mag tot twee meter diep zand gewonnen worden en tot 5 meter diep in de vaargeulen. Wordt er dieper gewonnen of wordt er meer dan 10 miljoen kubieke meter zand gewonnen, dan moet vooraf een m.e.r.-procedure worden gevolgd.

Voor de BritNed-verbinding is het van belang om gebieden op de Noordzee waar nu of in de toekomst zand wordt gewonnen, te vermijden.

Structuurschema Buisleidingen

Het structuurschema buisleidingen (Ministerie EZ, VROM en V&W, 1984) beschrijft het lange termijnbeleid voor het buisleidingentransport, de procedure voor de tracékeuze en een toetsingskader voor de ruimtelijke consequenties. Ook is er een landelijk net van hoofdverbindingen vastgesteld. Dit landelijke net is een stelsel van planologische reserveringen voor toekomstige hoofdtransportleidingen. Hoofddoelstelling van het structuurschema is het meewerken aan en bevorderen van het gebruik van buisleidingen vanwege ontwikkelingen op het gebied van economie en transport. Het toetsingskader beperkt zich tot het Nederlands territoriaal gebied; De aanleg, trasering, etc van buisleidingen op de Noordzee wordt geregeld op basis van de Mijnwet Continentaal Plat. De samenhang tussen beide is geregeld door in het Structuurschema Buisleidingen aanlandingslocaties te benoemen.

Hoewel het planologische beleid voor buisleidingen niet direct betrekking heeft op hoogspanningskabels, heeft het structuurschema wel relevantie voor BritNed. Zo worden in het Structuurschema de volgende aanlandingspunten genoemd voor toekomstige hoofdtransportleidingen van en naar de Noordzee: Callantsog, IJmond en Rijnmond. Het Structuurschema voorziet bij het aanlandingspunt Rijnmond in mogelijkheden voor aanlanding op de Maasvlakte en op de kust van Hoek van Holland. Dit laatste aanlandingspunt is volgens het kabinet van belang om te voorkomen dat buisleidingen uit het noordelijk deel van de Noordzee de (technisch moeilijk te passeren) Eurogeul moeten kruisen om te kunnen aanlanden in Rijnmond.

Daarnaast worden een aantal richtlijnen gegeven voor de besluitvorming over de hoofdverbindingen. Zo moet het (in)directe ruimtebeslag zo beperkt mogelijk blijven, worden buisleidingen zo veel mogelijk onderling of met andere infrastructuur gebundeld. Ten aanzien van bundeling met andere (ondergrondse) infrastructuur moet wel de belangrijke kanttekening worden opgenomen dat toekomstige hoofdtransportbuisleidingen zoveel mogelijk binnen de planologische reservering van het hoofdtransportnet moet passen. Andere ondergrondse infrastructuur naast buisleidingen, zoals hoogspanningskabels, kunnen deze toekomstige ruimte voor buisleidingen juist beperken. Het aanleggen van hoofdtransportbuisleidingen buiten de planologische reservering voor het hoofdtransportnet wordt zoveel mogelijk vermeden. Sommige verbindingen van het hoofdnet op land zijn door het rijk globaal aangegeven en moeten door de provincie nader worden uitgewerkt. De provincie kan daartoe brede zones aanwijzen (van enkele honderden meters tot enkele kilometers) of stroken (van maximaal 70 meter).

Het Structuurschema Buisleidingen is op 30 december 2003 met 5 jaar verlengd (EZ en VROM, 2002).

Beleidsnota scheepvaartverkeer Noordzee, op koers

De Beleidsnota scheepvaartverkeer Noordzee (1987) is een uitwerking van de Nota harmonisatie Noordzeebeleid uit 1984 en is gericht op de scheepvaart. De nota biedt op basis van een analyse van het scheepvaartverkeer, mede in relatie tot andere gebruiksfuncties op de Noordzee, een eerste integrale beleidsvisie voor de scheepvaart uitgewerkt in een aantal concrete doelstellingen en een actieprogramma. De nota formuleert als hoofddoelstellingen van het scheepvaartverkeersbeleid op de Noordzee:

- Het scheppen van voorwaarden die een vlotte en veilige afhandeling van het scheepvaartverkeer van en naar Nederlandse havens bevorderen;
- Het zorgdragen voor een zorgvuldige afstemming van de belangen van het scheepvaartverkeer op andere gebruiksfuncties;
- En het scheppen van voorwaarden voor een veilige verkeersafwikkeling langs de Nederlandse kust;

De meest recente voortgangsnota ten aanzien van het scheepvaartverkeer (1996) gaf aan dat er geen redenen waren om de beleidsdoelstellingen uit de Beleidsnota scheepvaartverkeer Noordzee bij te stellen. Het beleidskader uit de nota blijft daarmee van kracht. De concrete beleidsmaatregelen hebben vooral betrekking op de wijze waarop de afstemming tussen gebruiksfuncties en scheepvaart kan worden gestroomlijnd, hoe de kennis van de Noordzee kan worden vergroot, hoe de samenhang tussen verkeersvoorzieningen voor het scheepvaartverkeer kan worden vergroot en hoe de bestuurlijke verantwoordelijkheden door coördinatie en samenwerking beter kunnen worden geregeld.

Regionaal beleid

Streekplan Rijnmond

Het Streekplan Rijnmond (1996) en de Halfwegnota van het Streekplan Rijnmond (2000) bevat het ruimtelijke beleid van de provincie Zuid-Holland voor het Rijnmondgebied tot 2005. Relevante planonderdelen voor de besluitvorming over de BritNed-verbinding zijn het ruimtelijke beleid voor het duingebied bij Hoek Van Holland en Voorne, de Maasvlakte en de Maasmond, de Slufter en het watergebied ten zuiden van de demarcatielijn: Oostvoornse Meer, Westplaat en Brielse Gat. Westplaat en Brielse Gat maken onderdeel uit van de Voordelta. In kaart 3.9 in de kaartenbijlage is een uitsnede opgenomen van de streekplankaart.

Voor het Voorns duingebied, het duingebied bij Hoek van Holland ("Kapittelduinen"), de Westplaat en het Brielse Gat geldt een stringent beleid met betrekking tot de instandhouding van de natuurfunctie. De provincie acht het van belang de natuurfunctie van deze gebieden te bewaken gezien de ligging "zo dicht tegen de stedelijke en industriële zones". Deze gebieden zijn dan ook opgenomen in de provinciale ecologische hoofdstructuur en worden extra beschermd door de aanwijzing als Vogel- en Habitatrichtlijngebied (Voornes Duin en Voordelta), stiltegebied (Voornes Duin) en natuurmonument (Kapittelduinen). Het Oostvoornse Meer heeft een recreatieve bestemming.

Voor een *noordelijke aanlanding* van de BritNed-verbinding moet rekening worden gehouden met het beleid voor de kust van Hoek Holland, de bescherming van het natuurgebied Kapittelduinen en de ruimtelijke bestemming van de Maasmond en de Maasvlakte zelf. De Maasvlakte heeft als bestemming 'haven- en industriegebied'. De Maasmond heeft als bestemming 'vaarweg'. Voor de kust van Hoek van Holland gaan de gedachten uit naar een mogelijke landwaartse en zeewaartse kustuitbreiding. Versterking van de kustveiligheid moet hier samen gaan met verbetering van de kwaliteit van natuur en recreatie. Dit beleidsvoornemen is ook overgenomen in de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Concrete plannen daarvoor zijn er nog niet. Bovendien is deze kuststrook ook aangewezen als mogelijke compensatie voor de Tweede Maasvlakte. Naar verwachting leidt dit overigens niet tot interferentie met een noordelijke aanlanding van de kabel. Bij een noordelijke aanlanding op de Maasvlakte

blijft de kabel meer dan 4 kilometer uit de kust (zie figuur 1.2 in hoofdstuk 1). De mogelijke kustuitbreiding en de natuurcompensatie vinden plaats in een veel smallere strook langs de kust van Hoek van Holland.

Het Oostvoornse Meer en de natuurgebieden Brielse Gat, Westplaat en het Voornes duin liggen allen ten zuiden van de demarcatielijn. Voor een *zuidelijke aanlanding* van de BritNed-verbinding is het van belang dat de provincie Zuid-Holland in haar ruimtelijk beleid de demarcatielijn beschouwt als een strakke grens tussen het haven- en industriegebied in het noorden en de natuurgebieden in het zuiden. Het zeegebied ten zuiden van de demarcatielijn heeft als beleidsdoel: water met overwegend natuurfunctie. De provincie geeft hiermee uitwerking aan het Integraal Beleidsplan Voordelta (zie paragraaf 3.2.2). Concrete plannen voor verdergaande natuurontwikkeling in dit gebied zijn er echter nog niet, en hangen bovendien samen met de besluitvorming omtrent de compensatie voor de Tweede Maasvlakte (zie hiervoor bij PKB+ PMR). Aanleg van de Tweede Maasvlakte dient volgens de provincie plaats te vinden ten noorden van de in west-zuidwestelijke richting doorgetrokken demarcatielijn. Voor een zuidelijke aanlanding is ook het ruimtelijke beleid voor het Sluftergebied van belang. Het gebied rondom de Slufter kwalificeert zich volgens het ruimtelijke beleid tot een toekomstig ontwikkelingsgebied voor natuur en recreatie. Deze ontwikkelingen zijn gekoppeld aan een herinrichting van het baggerdepot van de Slufter. Vooralnog is dit baggerdepot nog lang niet 'vol'. Naar verwachting vindt natuur- en recreatieontwikkeling in het Sluftergebied dan ook niet plaats voordat de BritNed-verbinding is gerealiseerd.

In het streekplan Rijnmond uit 1996 (kaart 3.9 in de kaartenbijlage) zijn, als uitwerking van het Structuurschema Buisleidingen, leidingstroken aangegeven. Zo is er een havenleidingstraat ingesteld op de Maasvlakte (langs de Europaweg) en een gereserveerde leidingstrook op de landtong tussen de Nieuwe Waterweg en het Calandkanaal inclusief een aantal (indicatieve) punten voor het kruisen van beide waterwegen. Er zijn verder drie aanlandingspunten vanuit zee. Eén ter hoogte van de havenmond, één aan de westzijde van de Maasvlakte en één bij Hoek van Holland (zie kaarten 4.9 en 4.12 in de kaartenbijlage). Aangenomen wordt dat deze westelijke aanlandingslocatie is komen te vervallen met de definitieve aanwijzing en reservering van het zeegebied westelijk van de Maasvlakte voor landaanwinning (Tweede Maasvlakte).

In de planperiode van het streekplan worden geen nieuwe buisleidingverbindingen verwacht in de vorm van buisleidingstroken en –straten. Nieuwe leidingen moeten zoveel mogelijk worden aangelegd in de daarvoor gereserveerde buisleidingstroken of –straten. Daar waar dat niet mogelijk is, dient de nieuwe leiding zoveel mogelijk te worden gebundeld met andere aanwezige leidingen en/of infrastructuur. Het streekplan geeft verder aan dat er “in de planperiode geen nieuwe bovengrondse hoogspanningsverbindingen zijn voorzien” en dat uit overwegingen van efficiënt grondgebruik of stedenbouwkundige inpassing het noodzakelijk kan zijn om bestaande verbindingen te verplaatsen dan wel ondergronds aan te leggen. Voor nieuwe trajecten van hoogspanningskabels verwijst de provincie naar de geëigende tracéprocedure.

In januari 2005 is het ontwerp Ruimtelijk Plan Regio Rotterdam 2020 (RR2020) gepresenteerd. Eind 2005 zal deze combinatie van streek- en structuurplan definitief worden vastgesteld nadat de inspraakreacties zijn verwerkt. In het ontwerp wordt aangegeven dat een (hoogspannings)verbinding zal worden gerealiseerd met Groot-Brittannië. “Deze verbinding zal bestaan uit een onderzeese gelijkstroom-

hoogspanningskabel die bij de Maasvlaktecentrale op het landelijk elektriciteitsnet zal worden aangesloten. Voor dit project is inmiddels een m.e.r.-procedure gestart". (p. 109, ontwerp RR2020, januari 2005).

Ten aanzien van de toekomstige ontwikkeling van de Slufter wordt in de tekst van het ontwerp RR2020 niets specifiek vermeld. Op de ontwerp-plankaart heeft de Slufter de kwalificatie van 'openluchtrecreatie of stedelijk groen, te ontwikkelen' gekregen. Daarmee wordt bedoeld: "Binnen- of buitenstedelijk gelegen gebied met als hoofdfunctie openluchtrecreatie. Daarbinnen kunnen (verspreid) natuur-, landschappelijke en cultuurhistorische waarden voorkomen die beschermd dienen te worden."

Vigerende bestemmingsplannen Maasvlakte

Voor de Maasvlakte gelden drie bestemmingsplannen, te weten het bestemmingsplan Maasvlakte '81, het bestemmingsplan Maasvlakte '81 eerste herziening en het bestemmingsplan Maasvlakte-West.

De aanleg van ondergrondse hoogspanningskabels op de Maasvlakte is mogelijk in een zone met bestemming verkeersdoeleinden. Deze bestemming is uitdrukkelijk mede bestemd voor stroken voor de aanleg van ondergrondse of bovengrondse energieleidingen. In de zone 'verkeersdoeleinden' ligt ook de huidige leidingenstrook waarin de meeste ondergrondse kabels en leidingen zijn geconcentreerd. Het gebied met bestemming verkeersdoeleinden is breder dan deze strook. Langs de leidingenstrook liggen twee bestemmingen waarbinnen een convertorstation kan worden gerealiseerd: een gebied met de bestemming nutsbedrijf (het terrein van de huidige E.ON-centrale, waar ook de netaansluiting van de BritNed-verbinding is gepland) en noordelijk daarvan een gebied met de bestemming 'nader uit te werken' industriedoeleinden. Dit gebied staat ook wel bekend als de 'Noordwest-Hoek'. Voor beide locaties gelden overigens wel uit te werken bebouwingsvoorschriften. In afwachting van de besluitvorming over de Tweede Maasvlakte is er nog geen 'nadere uitwerking' beschikbaar van de Noordwest-Hoek. Naar nu is bekend zal de Noordwest-Hoek van de Maasvlakte evenwel worden gebruikt voor het verplaatsen en doortrekken van de Yangtzehaven van de huidige Maasvlakte naar de Tweede Maasvlakte. Dat betekent dat op deze plek geen ruimte meer is voor een convertorstation.

Afhankelijk van de aanlanding en de landroute van de kabel moeten er deelgebieden worden gekruist met de bestemming 'waterstaatsdoeleinden' of 'duinen'. Bouwwerken op de duinen zijn niet toegestaan, terwijl voor bouwwerken op de bestemming waterstaatsdoeleinden beperkingen zijn opgenomen. Voor het (onder)doorkruisen van duinen en waterstaatsdoeleinden gelden geen beperkende voorschriften in het bestemmingsplan. Hiervoor is echter wel toestemming nodig van de beheerder van de zeekering, Rijkswaterstaat Dienstkring Nieuwe Waterweg (Wbr-vergunning).

De weg, de duinen en het strand ten zuiden van de Slufter liggen zuidwaarts van de demarcatielijn en dus niet op het grondgebied van de gemeente Rotterdam. Ook de westelijke kuststrook van de Maasvlakte, waaronder het strand, de duinen en de overige zeekeringen, maken geen onderdeel uit van de bestemmingsplannen voor de Maasvlakte.

Voorontwerp nieuw bestemmingsplan Maasvlakte 1

Voor de geldende bestemmingsplannen voor de Maasvlakte wordt momenteel [anno augustus 2005] een herziening voorbereid, het voorontwerp bestemmingsplan

Maasvlakte 1. In verband met de onzekerheden met betrekking tot de ontwikkeling en uitvoering van de Tweede Maasvlakte is de opstelling en de procedure daarvan vertraagd. Na verwachting gaat het nieuwe (voor)ontwerp bestemmingsplan voor de huidige Maasvlakte na de zomer de inspraak in.

In het nieuwe concept-voorontwerp bestemmingsplan geldt voor het grootste gedeelte van het plangebied de bestemming Haven- en Industriegebied. Binnen deze bestemming zijn leidingen overal mogelijk. Bovendien zijn er gronden mede aangewezen voor leidingstrook. Binnen deze bestemming zijn havengebonden bedrijven mogelijk alsmede openbare nutsbedrijven⁹.

Voor de noordelijke aanlanding is het kruisen van de bestemming waterstaatsdoeleinden een aandachtspunt. Overigens geldt voor de aanlanding voor wat betreft de toestemming van de beheerder van de zeekering hetzelfde als hierboven is gesteld bij de vigerende bestemmingsplannen voor de Maasvlakte.

Bestemmingsplan West Voorne

Op het gebied zuidelijk van de Maasvlakte, dat ligt op het grondgebied van de gemeente Westvoorne, is het bestemmingsplan Zeegebied 1999 van kracht. De bestemmingen die er liggen zijn Verkeersdoeleinden en Natuurgebied met de subbestemming extensief dagrecreatief medegebruik. Binnen de bestemming Verkeersdoeleinden kunnen kabels en leidingen aangelegd worden zonder aanlegvergunning. Binnen de bestemming Natuurgebied met extensief dagrecreatief medegebruik is het mogelijk kabels en leidingen aan te leggen als hiervoor een aanlegvergunning aangevraagd en verleend wordt.

1.5 Veiligheid en gezondheid

Het leggen van een elektriciteitskabel kan in beginsel veiligheid- en gezondheidsrisico's met zich meebrengen. Deze risico's zijn onder te verdelen in vier aspecten:

- Magnetische velden.
- De kans op het ontstaan van kortsluiting
- Externe veiligheidsrisico's van omliggende inrichtingen of transportverbindingen
- Veiligheid op zee (dit onderdeel komt in het hoofdstuk 10 aan de orde).

Normen voor elektromagnetische velden

De Gezondheidsraad adviseerde een norm van 100 μ T voor de niet-beroepsmatige blootstelling aan elektromagnetische velden ('EM-velden'). Zij constateerde dat uit enkele onderzoeken een zwakke, maar statistisch significante relatie kan worden afgeleid tussen het wonen in de nabijheid van bovengrondse hoogspanningslijnen en het vóórkomen van leukemie bij kinderen. Daartegenover staat dat uit het overgrote deel van dergelijke onderzoeken geen relatie kan worden afgeleid en dat voor een dergelijke relatie ook geen causale verklaring bestaat. De Gezondheidsraad handhaafde daarom destijds haar adviesnorm van 100 μ T.

⁹ In verband met de privatisering van nutsbedrijven lijkt de term openbare nutsbedrijven niet geheel juist meer.

Inmiddels heeft in maart 2004 het ministerie van VROM de nota 'Nuchter omgaan met risico's' uitgebracht. Deze nota is gebaseerd op het advies van het RIVM: 'Nuchter omgaan met risico's' uit 2003. Het beleidskader heeft betrekking op de onderwerpen radon, hoogspanningslijnen en basisstations voor mobiele telefonie (GSM, UMTS). Voor wat betreft hoogspanningslijnen is het beleidsdoel om nieuwe situaties waarbij kinderen worden blootgesteld aan magneetvelden, zoveel als mogelijk te vermijden. Aldus wordt aangesloten bij het beleidsdoel dat al eerder is geformuleerd in het NMP4. In vervolg daarop heeft het kabinet recentelijk nieuw beleid geformuleerd voor de blootstelling van kinderen aan EM-velden van hoogspanningslijnen (nader beleid Hoogspanningslijnen Nuchter uitgewerkt: brief staatssecretaris aan TK, 2004). Op grond van het voorzorgbeginsel wordt voor nieuwe hoogspanningslijnen (met wisselspanning) een norm van maximaal 0,4 μ T gehanteerd. Verblijfsruimten voor jonge kinderen dienen bij voorkeur op zodanige afstand van hoogspanningslijnen te blijven dat aan deze norm wordt voldaan. De genoemde norm is geen wettelijke norm maar een beleidsregel en geldt niet voor kabels. De norm is ook niet toepasbaar op gelijkspanningsverbindingen, zoals bij BritNed. Omdat op de Maasvlakte geen verblijfsruimten voor kinderen voorkomen levert het nieuwe beleid bovendien geen beperkingen op voor de tracéontwikkeling op land.

Normen in verband met kortsluiting

Normen met veiligheidseisen voor personen zijn meestal afgeleid van de NPR 10479-1 (1996). Deze norm beschrijft de effecten van elektrische stromen door het menselijk lichaam. De norm doet dat door voor verschillende stroomvormen (wisselstroom, gelijkstroom en ontladingen) aan te geven hoe het lichaam hierop reageert. Overige relevante normen en richtlijnen zijn:

- NEN-EN 50110-1 (1998);
- IEC/TR 60479-2 (1987);
- NEN-IEC 60479-3 (1998);
- NEN 3840 (1998);
- HD 637 (1999);
- NEN 1041 (1982 met aanvulling A1 uit 1991);
- NEN 1060 (1195);
- NEN-EN 50341-3 (2001).

Normen inzake externe veiligheid

Externe veiligheid heeft betrekking op de productie, vervoer of opslag van gevaarlijke stoffen. Een elektriciteitskabel valt daar niet binnen. Wel kunnen risicovolle inrichtingen of transportassen op de Maasvlakte mogelijk effecten hebben op de kabel. Op het gebied van externe veiligheid is de wetgeving in ontwikkeling. Eind 2004 is het Besluit externe veiligheid inrichtingen van kracht geworden. Kern van dit besluit is dat bepaald is welke inrichtingen als risicovolle inrichtingen kunnen worden gezien. Dit zijn bijvoorbeeld Brzo-inrichtingen, spoorwegemplacementen, ammoniakkoelinstallaties, CPR-15-1 en 15-2 opslagen en LPG tankstations. Verder zijn normen bepaald voor de aanwezigheid van kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten in de directe nabijheid van deze inrichtingen. Voor kwetsbare objecten geldt dat deze niet binnen de 10^{-6} plaatsgebonden risicocontour aanwezig mogen zijn. Dit is een grenswaarde waaraan moet worden voldaan. Voor beperkt kwetsbare objecten is dat een richtwaarde opgesteld: er moet zoveel mogelijk aan worden voldaan. Daarnaast is een oriënterende waarde voor het groepsrisico vastgelegd. Deze wordt weergegeven in een zogenaamde fN curve. Deze komt overeen met: de kans op een ongeval met 10 of meer dodelijke

slachtoffers van ten hoogste 10^{-5} per jaar, met de kans op een ongeval met 100 of meer dodelijke slachtoffers per jaar van ten hoogste 10^{-7} per jaar en de kans op een ongeval met 1000 of meer dodelijke slachtoffers per jaar van ten hoogste 10^{-9} per jaar. Deze waarde is zoals gezegd een oriënterende waarde en gekoppeld aan een verantwoordingsplicht.

Voor het transport van gevaarlijke stoffen gelden overeenkomstige normen, echter deze zijn vastgelegd in een circulaire (Ministerie van V&W, BZK en VROM, 2004) en hebben dus niet de status van wetgeving. Naar verwachting zal in 2006 ook een besluit externe veiligheid transport worden opgesteld.

In hoofdstuk 10 van het hoofdrapport MER deel 2 wordt nader ingegaan op de relatie tussen de BritNed-verbinding en externe veiligheid.

2 ECOSYSTEEMDOELEN NOORDZEE

In de Nota Natuur, bos en landschap in de 21e eeuw (LNV, 2000), ook wel de nota Natuur voor mensen, mensen voor natuur genoemd, zijn richtinggevende en kwalitatieve ecosysteemdelen voor de Noordzee geformuleerd:

De Nederlandse Noordzee is kerngebied van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), maar tevens een intensief gebruikt en multifunctioneel gebied. In vergelijking met het natuurbeleid voor het land was het beleid voor de Noordzee nog maar beperkt uitgewerkt. Om het beleid voor de Noordzee te operationaliseren zijn voor de langere termijn ecosysteemdelen voor de Noordzee geformuleerd. Deze zijn richtinggevend en kwalitatief geformuleerd. Over de mate waarin en de wijze waarop deze ecosysteemdelen kunnen worden bereikt, wordt overlegd met betrokken overheden, sectoren en natuur- en milieuorganisaties. Uiteraard wordt hierbij rekening gehouden met de internationale verplichtingen waaraan Nederland zich heeft gecommitteerd.

Kern van de ecosysteemdelen is dat de Noordzee een zo natuurlijk mogelijk functionerend ecosysteem moet zijn, gekenmerkt door de voor de Noordzee en haar kustzone karakteristieke biodiversiteit en landschappelijke identiteit. Gebruik van zee en kust moet in balans worden gehouden en waar nodig in balans worden gebracht met het ecologisch functioneren.

Ecosysteemdelen voor de Noordzee zijn:

Samenhang en dynamiek

1. De natuurlijke dynamische processen handhaven als essentiële randvoorwaarden voor de natuurlijkheid van de zee en kustzone (bijvoorbeeld de grootschalige zand- en slibtransporten naar de Waddenzee en aanvoer van zand en zout naar de droge kustzone).
2. In stand houden en zo nodig herstellen van aanwezige voedselketens en de bijbehorende natuurlijke productiviteit van de zee.
3. Vergroten van het estuariene karakter (natuurlijke overgang van zout - brak - zoet, getij- en intergetijdengebieden) van de kustzone, in het bijzonder in het Deltagebied.

Biodiversiteit

4. Behoud en zo nodig herstel van karakteristieke levensgemeenschappen en bijbehorende leefgebieden van zee, kustzone en Deltagebied.
5. Hooguit incidenteel voorkomen van algenbloei en behoud en zo nodig herstel van een natuurlijke diversiteit van soorten in het plankton.
6. Diversiteit van de bodemfauna behouden en zo nodig herstellen, inclusief populaties van langlevende en langzaam voortplantende soorten.
7. Diversiteit van de visfauna bevorderen door het behouden en zo nodig herstellen van
 - Paai- en kraamgebieden;
 - Een meer evenwichtige populatieopbouw;
 - Een natuurlijke omvang van visbestanden;
 - Populaties van langlevende soorten met lage voortplantingssnelheid.

8. In stand houden en zo nodig herstellen van de leefomstandigheden voor populaties van ruiende, overwinterende, trekkende en broedende zee- en kustvogels, zoals de voedselvoorraad, ruimte en broedgelegenheid.
9. In stand houden en zo nodig herstellen van de leefomstandigheden voor populaties zeezoogdieren.

Belevingswaarde

10. Handhaven van de mogelijkheden voor het ervaren van de dynamiek van de natuurkrachten wind, water, zand en zout op de overgang van open water naar droge kustzone.
11. Handhaven van de openheid, weidsheid, stilte en duisternis; dit geldt voor de gehele kustlijn in noord-zuidrichting (van Zeeuws Vlaanderen tot aan het Dollardgebied) en loodrecht op het strand tot aan de zichtlijn ('schone horizon').
12. Handhaven en waar mogelijk bevorderen van de mogelijkheden om de aanwezigheid van bijvoorbeeld vogels, vissen en zeezoogdieren te ervaren.

3 STAPPENPLAN NOORDZEE

3.1 Stappenplan Nota Ruimte

Het kabinet kiest voor een ruimtelijk afwegingsbeleid voor de Noordzee, waarbij nut en noodzaak aangetoond dient te worden van nieuwe activiteiten op zee met significante ruimtelijke en/of ecologische consequenties, tenzij activiteiten in deze nota expliciet worden toegestaan of door vigerend rijksbeleid worden gestimuleerd. Via het doorlopen van een stappenplan wordt op basis van door de initiatiefnemer aan te leveren informatie door het bevoegd gezag getoetst of de nieuwe activiteit kan worden toegelaten op de Noordzee. In dit stappenplan, dat nader uitgewerkt wordt in het Integraal Beheerplan Noordzee 2015, zullen de volgende toetsingen opgenomen worden:

Definiëring van de ruimtelijke claim

De ruimtelijke claim van de voorgenomen activiteit wordt gedefinieerd en de mogelijkheden voor combineren – ruimtelijk en in de tijd – met andere functies worden benut. Daarbij zal zoveel mogelijk worden gestreefd naar efficiënter gebruik van de ruimte, in plaats van uitbreiding van het ruimtebeslag. Bij de claim wordt aangegeven of deze de bodem, de waterkolom en/of de lucht betreft. Ook worden de mogelijke effecten van de voorgenomen activiteit in beeld gebracht.

Voorzorg

Op basis van inzicht in de ruimtelijke claim van de voorgenomen activiteit en de effecten daarvan, wordt bepaald of er aantasting dreigt van de basiskwaliteiten van de Noordzee. Het voorzorgsprincipe zoals opgenomen in het OSPAR verdrag (Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu in het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan) van 1993 is uitgewerkt in het beleid zoals opgenomen in de Vierde Nota Waterhuishouding. Het houdt in dat preventieve maatregelen genomen dienen te worden wanneer er redelijke gronden tot bezorgdheid bestaan dat direct of indirect in het mariene milieu gebrachte stoffen of verstoring kunnen leiden tot gevaar voor de gezondheid van de mens, tot schade aan levende rijkdommen en mariene ecosystemen, tot aantasting van de mogelijkheden tot recreatie of tot hindering van ander rechtmatig gebruik van de zee; zelfs wanneer er geen afdoende bewijs is voor een oorzakelijk verband tussen het inbrengen van stoffen of energie en de gevolgen daarvan. Daarbij wordt uitgegaan van de best beschikbare informatie.

Nut en noodzaak

Indien er significante consequenties zijn, moet de initiatiefnemer van een nieuwe activiteit onderbouwen waarom die activiteit in de Noordzee moet plaatsvinden. Hij moet ook aangeven waarom hij die activiteit niet redelijkerwijs op het land kan realiseren.

Locatiekeuze

Voor de bepaling van geschikte locaties, kan gebruik worden gemaakt van instrumenten zoals een milieueffectrapportage (MER). Daarbij dienen ook de mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik te worden onderzocht. Bij de locatiekeuze wordt uitgegaan van het relevante nationale en internationale beleid, de nationale en internationale wet- en regelgeving en de daarbij behorende afwegingskaders.

Beperking en compensatie van effecten

Betrokkenen zullen zich inspannen om de effecten van de activiteit te beperken en te compenseren. De effecten van ingrepen en activiteiten worden zoveel mogelijk beperkt, met toepassing van de best bestaande technieken. Compensatie wordt in natura geleverd in of direct grenzend aan de Noordzee, tenzij dit feitelijk onmogelijk is. Dan vindt financiële compensatie plaats.

3.2 Stappenplan Integraal beheerplan Noordzee 2015

Het IBN 2015 introduceert een integraal afwegingskader voor de gehele Noordzee, dat geldt voor alle vergunningplichtige activiteiten, ook voor verlenging en uitbreiding van bestaande activiteiten. Met behulp van het afwegingskader kunnen de beheerders beter sturen op efficiënt ruimtegebruik en kan beter rekening worden gehouden met de bescherming van gebiedsgebonden natuurwaarden. Ook kan ongewenst gebruik worden geweerd. Het afwegingskader is niet van toepassing op activiteiten die vooral in internationaal verband worden gereguleerd en/of niet vergunningplichtig zijn, zoals visserij, scheepvaart en recreatie. Het afwegingskader vindt zijn beleidsmatige basis in de Nota Ruimte en bestaat uit de volgende vijf toetsen, waarvan de eerste een beschrijvend karakter heeft.

1. definiëren ruimtelijke claim
2. voorzorg
3. nut en noodzaak
4. locatiekeuze en ruimtegebruik
5. beperking van effecten en compensatie

Voorzorg

Het *voorzorgprincipe* houdt in dat preventieve maatregelen genomen dienen te worden wanneer er redelijke gronden tot bezorgdheid bestaan, dat een activiteit schade toebrengt aan het mariene milieu, de gezondheid van de mens of ander rechtmatig gebruik. Het voorzorgprincipe geldt voor alle activiteiten op de Noordzee. Het Bevoegd Gezag beoordeelt of het voorzorgprincipe is toegepast, alvorens een vergunning te verlenen. Voor nieuwe activiteiten voor bestaande functies is voorzorg voldoende verankerd in bestaand beleid of bestaande praktijk. Wel kunnen nieuwe inzichten in schadelijke effecten ertoe leiden, dat aanvullende informatie moet worden verzameld of aanvullende preventieve maatregelen moeten worden getroffen. Voor nieuwe activiteiten voor nieuwe functies, die nu nog niet op de Noordzee voorkomen, moet een zogenaamde voorzorgtoets plaatsvinden. De voorzorgtoets geeft een overzicht van de effecten op het ecosysteem, de gezondheid van de mens en/of ander rechtmatig gebruik, op basis waarvan het bevoegd gezag een besluit kan nemen over de toelaatbaarheid van de activiteit op de Noordzee.

Nut en noodzaak

De toets op *nut en noodzaak* is bedoeld om ongewenst gebruik te kunnen weren. De initiatiefnemer moet duidelijk maken waarom die activiteit op de Noordzee moet plaatsvinden. Voor nieuwe vergunningaanvragen voor bestaande functies kan doorgaans verwezen worden naar bestaand beleid, waarin de overheid helderheid geeft over nut en noodzaak. Als hierover geen helderheid bestaat – wat voor nieuwe vergunningaanvragen voor nieuwe functies meestal het geval is – moeten nut en noodzaak worden aangetoond. Vervolgens dienen de resterende toetsen van het afwegingskader te wor-

dendoorlopen om te kunnen beoordelen binnen welke randvoorwaarden de voorgenomen activiteit kan worden toegestaan.

Locatiekeuze

De toets op *locatiekeuze en beoordeling ruimtegebruik* is een vast onderdeel voor alle locatiegebonden vergunningplichtige activiteiten, waar dan ook in de Noordzee, ongeacht of het een activiteit voor een nieuwe of voor een bestaande functie is. Deze toets is bedoeld om versnippering en inefficiënt ruimtegebruik tegen te gaan. Ook kunnen conflicten tussen functies hiermee in principe worden voorkomen.

Beperking en compensatie van effecten

De toets op *beperking van negatieve effecten en compensatie* is eveneens van toepassing op alle vergunningplichtige activiteiten. Effecten op natuurwaarden moeten allereerst worden beperkt. Als er significante effecten overblijven, moet compensatie plaats vinden door elders vergelijkbare natuurwaarden terug te brengen. Er geldt wel een drempelwaarde: bij activiteiten waarvoor geen milieueffectrapportage hoeft te worden opgesteld, gaat het Bevoegd Gezag ervan uit dat de effecten niet significant zijn. Voor m.e.r.-plichtige activiteiten zullen de effecten op de natuurwaarden en het milieu blijken uit het MER. In gebieden met bijzondere ecologische waarden gelden enkele aanvullende bepalingen om de natuurwaarden te beschermen. In gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) geldt het afwegingskader van de aangepaste Natuurbeschermingswet 1998. Ook niet-vergunningplichtige activiteiten kunnen vergunningplichtig zijn, wanneer zij op grond van de Natuurbeschermingswet gevolgen hebben voor een VHR-gebied. Niet-vergunningplichtige activiteiten kunnen ook gereguleerd worden in de op te stellen beheerplannen voor VHR-gebieden.

Toets	Doel	Gevolgen voor activiteiten voor reeds bekende functies	Gevolgen voor nieuwe functies (waarvoor nog geen beleid beschikbaar is)
Voorzorg	Voorkomen en beperken milieu-effecten	Is bestaand beleid of bestaande praktijk	Voorzorgtoets uitvoeren
Nut en noodzaak	Weren van ongewenst gebruik	Verwijzing naar bestaand beleid of bestaande praktijk	Aantonen, nut en noodzaak, bij twijfel Maatschappelijke Kosten Baten Analyse
Locatiekeuze en beoordeling ruimtegebruik	Zorgvuldig met ruimte omgaan	Van toepassing voor locatiegebonden functies	Van toepassing voor locatiegebonden functies
Natuurmitigatie en compensatie	Bescherming van natuurwaarden	Van toepassing bij significante effecten	Van toepassing bij significante effecten

tabel 3.1 Doel van de toetsen en consequenties voor bestaande en nieuwe functies

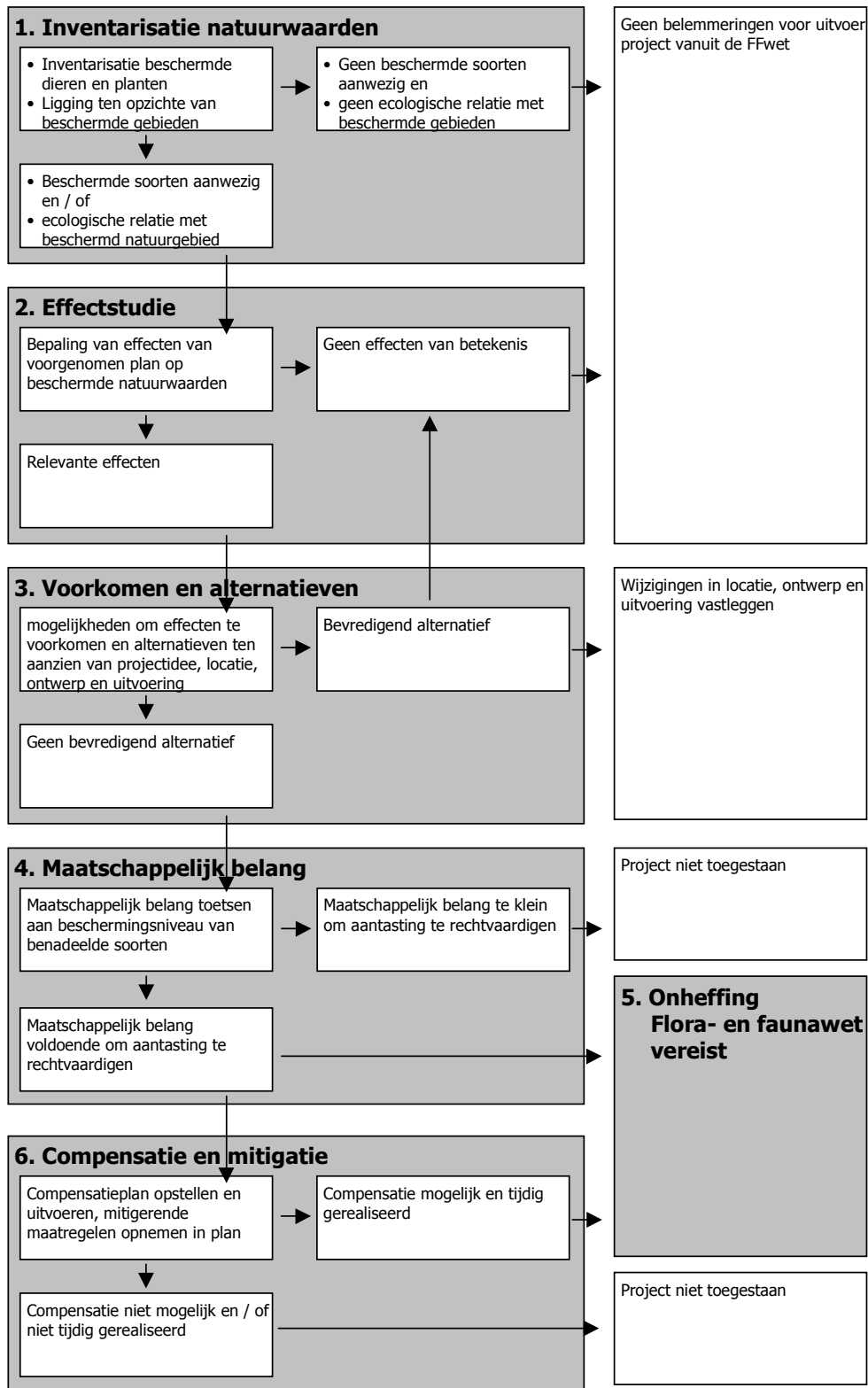
3.3 Checklist Kabels en Leidingen

In het IBN is de volgende checklist opgenomen voor het verwijderen van niet meer in gebruik zijnde kabels en leidingen:

criterium	Checklist
Ruimte	- ruimtebeslag incl. werk- en veiligheidszones
	- versnippering vrije ruimte
	- barrièrewerking
	- hinder voor andere (bestaande en toekomstige) gebruiksfuncties
Milieuconsequenties	- verstoring bodemecosysteem
	- gevolgen waterkwaliteit
	- vrijkomen gebiedsvreemde stoffen
	- verstoring visfauna
	- verstoring vogels en zeezoogdieren
	- netto energieverbruik
	- recycling- en hergebruikmogelijkheden
Veiligheid	<i>In geval van opruimen:</i>
	- risico's voor materieel en personeel tijdens verwijdering
	<i>In geval van laten liggen:</i>
	- risico's op blootspoelen, breuk, etc.
	- risico's voor visserij
	- risico's voor scheepvaart
Kosten	<i>In geval van opruimen:</i>
	- saldo van opruim- en verwerkingskosten en evt. opbrengsten
	<i>In geval van laten liggen:</i>
	- schoonmaakkosten
	- inspectiekosten
	- aansprakelijkheidskosten

tabel 3.2 Checklist opruimplicht kabels en leidingen.

4 STAPPENPLAN FLORA EN FAUNAWET

5 VOGEL- EN HABITATRICHTLIJNGEBIEDEN

Habitatrichtlijngebied Voordelta

Voordelta - gebied 67

Provincie: Zuid-Holland, Zeeland

Gemeente: Goedereede, Hellevoetsluis, Westvoorne, Schouwen-Duiveland, Veere

Oppervlakte: 88942 ha

Belangrijkste gebied voor:

Habitatype	
1110	Permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken
1140	Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten
Soort	
1103	Fint
1365	Zeehond

Verder aangemeld voor:

Habitatype	
1310	Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met Zeekraal (<i>Salicornia</i> sp.) en andere zoutminnende soorten
1320	Schorren met slijkgrasvegetatie (<i>Spartinion maritimae</i>)
1330	Atlantische schorren met kweldergrasvegetatie (<i>Glauco-Puccinellietalia maritimae</i>)
Soort	
1095	Zeeprik
1102	Elft
1106	Zalm

Aanwijzingsbesluit Voordelta tot Vogelrichtlijngebied

De Voordelta kwalificeert als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn vanwege het voorkomen van drempeloverschrijdende aantallen van Lepelaar¹⁰, Toppereend, Zilverplevier en Tureluur die het gebied benutten als overwinteringsgebied en/ of rustplaats. Het gebied kan hierdoor tevens worden aangemerkt als watergebied van internationale betekenis zoals bedoeld in de Wetlands-Conventie. Het gebied kwalificeert tevens omdat het gebied behoort tot één van de vijf (cq. twee) belangrijkste gebieden voor Roodkeelduiker en Kuifduiker in Nederland. De Voordelta wordt verder aangemeld als watergebied van internationale betekenis onder de Wetlands-Conventie vanwege het geregeld voorkomen van minstens 20.000 watervogels.

Andere soorten van Bijlage I waarvoor het gebied van betekenis is, zijn

(nietbroedvogels): Nonnetje, Slechtvalk, Kluut, Rosse Grutto, Grote Stern en Visdief.

Andere trekkende vogelsoorten waarvoor het gebied van betekenis is als

voedselgebied, overwinteringsgebied en/ of rustplaats: Fuut, Aalscholver, Grauwe Gans, Bergeend, Smient, Krakeend, Wintertaling, Pijlstaart, Slobeend, Eidereend, Zwarte Zee-eend, Brilduiker, Middelste Zaagbek, Scholekster, Bontbekplevier, Steenloper, Drieteenstrandloper, Bonte Strandloper, Wulp, Kleine Mantelmeeuw, Dwergmeeuw. De biotopen van deze vogels hebben mede de begrenzing van dit gebied bepaald.

¹⁰ onderstreepte soorten zijn opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn

Habitatrichtlijngebied Voornes Duin

Voornes Duin - gebied 68
 Provincie: Zuid-Holland
 Gemeente: Westvoorne
 Oppervlakte: 1421 ha

Belangrijkste gebied voor:

Habitatype	
2130	*Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (grijze duinen)
2180	Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied
2190	Vochtige duinvaleien
Soort	
1014	Nauwe korflak
1903	Groenknolorchis

* habitattypen en soorten die in de bijlagen van de Habitatrichtlijn als prioritair zijn aangemerkt

Verder aangemeld voor:

Habitatype	
2120	Wandelende duinen op de strandwal met Helm (<i>Ammophila arenaria</i> ; z.g. witte duinen)
2150	*Atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (<i>Calluno-Ulicetea</i>)
2160	Duinen met Duindoorn (<i>Hippophaë rhamnoides</i>)
2170	Duinen met Kruipwilg (<i>Salix repens</i> ssp. <i>argentea</i>)
Soort	
1340	*Noordse woelmuis

* habitattypen en soorten die in de bijlagen van de Habitatrichtlijn als prioritair zijn aangemerkt

Bron: <http://www.minInv.nl/natura2000/>

Vogelrichtlijngebied Voornes Duin

Het Vogelrichtlijngebied Voornes Duin is veel kleiner dan het Habitatrichtlijngebied Voornes Duin en ligt op relatief grote afstand van het studiegebied voor de BritNed-verbinding. Het Vogelrichtlijngebied is, ook als de externe werking in beschouwing wordt genomen, om die reden niet relevant voor het MER BritNed-verbinding.

6 BESCHERMDE SOORTEN

6.1 Water

Vogels

Bron: RIKZ: Tellingen watervogels in de zoute Delta 1999-2000 en 2001-2002

Nederlandse naam	Latijnse naam	FF wet	EU Vogelricht lijn	Broedvogel ¹¹
Aalscholver	<i>Phalacrocorax carbo</i>	x		
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	x		
Alk	<i>Alca torda</i>	x		
Pijlstaart	<i>Anas acuta</i>	x		
Slobeend	<i>Anas clypeata</i>	x		
Wintertaling	<i>Anas crecca</i>	x		
Smient	<i>Anas penelope</i>	x		
Wilde eend	<i>Anas platyrhynchos</i>	x		
Krakeend	<i>Anas strepera</i>	x		
Grauwe gans	<i>Anser anser</i>	x		
Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>	x		
Steenloper	<i>Arenaria interpres</i>	x		
Tafeleend	<i>Aythya ferina</i>	x		
Kuifeend	<i>Aythya fuligula</i>	x		
Toppereend	<i>Aythya marila</i>	x		
Rotgans	<i>Branta bernicla</i>	x		
Brandgans	<i>Branta leucopsis</i>	x	x	
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>	x		
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	x		
Drieteenstrandloper	<i>Calidris alba</i>	x		
Bonte strandloper	<i>Calidris alpina</i>			
Kanoetstrandloper	<i>Calidris canutus</i>	x		
Frater	<i>Carduelis flavirostris</i>	x		
Strandplevier	<i>Charadrius alexandrinus</i>	x		Ja
Kleine plevier	<i>Charadrius dubius</i>	x		Ja
Bontbekplevier	<i>Charadrius hiaticula</i>	x		Ja
IJseend	<i>Clangula hyemalis</i>	x		
Bruine Kiekendief	<i>Circus aeruginosus</i>	x	x	
Blauwe Kiekendief	<i>Circus cyaneus</i>	x	x	
Knobbelzwaan	<i>Cygnus olor</i>	x		
Kleine zilverreiger	<i>Egretta garzetta</i>	x	x	
Strandleeuwerik	<i>Eremophila alpestris</i>	x		
Smelleken	<i>Falco columbarius</i>	x		
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	x	x	
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>	x		
Meerkoet	<i>Fulica atra</i>	x		

¹¹ Broedvogels die broeden in de kustzone langs de Voordelta zijn gemarkeerd met 'ja' in de laatste kolom. Voor het overige betreft het trekvogels en overwinterende vogels.

Nederlandse naam	Latijnse naam	FF wet	EU Vogelricht lijn	Broedvogel ¹¹
Noordse Stormvogel	<i>Fulmarus glacialis</i>	x		
Watersnip	<i>Gallinago gallinago</i>	x		
Parelduiker	<i>Gavia arctica</i>	x	x	
Roodkeelduiker	<i>Gavia stellata</i>	x	x	
Scholekster	<i>Haematopus ostralegus</i>	x		
Zilvermeeuw	<i>Larus argentatus</i>	x		X
Stormmeeuw	<i>Larus canus</i>	x		X
Kleine Mantelmeeuw	<i>Larus fuscus</i>	x		X
Grote Mantelmeeuw	<i>Larus marinus</i>	x		
Zwartkopmeeuw	<i>Larus melanocephalus</i>	x		X
Dwergmeeuw	<i>Larus minutes</i>	x		
Kokmeeuw	<i>Larus ridibundus</i>	x		X
Rosse Grutto	<i>Limosa lapponica</i>	x	X	
Grutto	<i>Limosa limosa</i>	x		
Grote zee-eend	<i>Melanitta fusca</i>	x		
Zwarte Zee-eend	<i>Melanitta nigra</i>	x		
Nonnetje	<i>Mergus albellus</i>	x	x	
Middelste Zaagbek	<i>Mergus serrator</i>	x		
Jan van Gent	<i>Morus bassanus</i>	x		
Wulp	<i>Numenius arquata</i>	x		
Regenwulp	<i>Numenius phaeopus</i>	x		
Kemphaan	<i>Philomachus pugnax</i>	x	x	
Lepelaar	<i>Platalea leucorodia</i>	x	x	X
Sneeuwgorz	<i>Plectrophenax nivalis</i>	x		
Goudplevier	<i>Pluvialis apricaria</i>	x	x	
Zilverplevier	<i>Pluvialis squatarola</i>	x		
Kuifduiker	<i>Podiceps auritus</i>	x	x	
Fuut	<i>Podiceps cristatus</i>	x		
Roodhalsfuut	<i>Podiceps grisegena</i>	x		
Kluut	<i>Recurvirostra avosetta</i>	x	x	X
Drieteenmeeuw	<i>Rissa tridactyla</i>	x		
Eidereend	<i>Somateria mollissima</i>	x		
Dwergstern	<i>Sterna albifrons</i>	x	x	X
Visdief	<i>Sterna hirundo</i>	x	x	X
Noordse Stern	<i>Sterna paradisaea</i>	x	x	X
Grote Stern	<i>Sterna sandvicensis</i>	x	x	X
Bergeend	<i>Tadorna tadorna</i>	x		
Zwarte ruiters	<i>Tringa erythropus</i>	x		
Oeverloper	<i>Tringa hypoleucos</i>	x		
Groenpootruiter	<i>Tringa nebularia</i>	x		
Witgatje	<i>Tringa ochropus</i>	x		
Tureluur	<i>Tringa totanus</i>	x		
Zeekoet	<i>Uria aalge</i>	x		
Kievit	<i>Vanellus vanellus</i>	x		

Vissen

Bron: P.D. de Jong RIVO C031/96

Nederlandse naam	Latijnse naam	FF wet	EU Habitatrichtlijn
Fint	<i>Alosa fallax</i>	x	Bijlage II, V
Rivierprik	<i>Lampetra fluviatilis</i>	x	Bijlage II, V
Zalm	<i>Salmo salar</i>		Bijlage II

Zeezoogdieren

Nederlandse naam	Latijnse naam	FF wet	EU Habitatrichtlijn
Grijze zeehond	<i>Halichoerus grypus</i>	x	II, V
Gewone zeehond	<i>Phoca vitulina</i>	x	II, V
Gewone Bruinvis	<i>Phocoena phocoena</i>	x	IV
Gewone dolfijn	<i>Delphinus delphis</i>	x	IV
Tuimelaar	<i>Tursiops truncatus</i>	x	IV
Witsnuitdolfijn	<i>Lagenorhynchus albirostris</i>	x	IV
Witflankdolfijn	<i>Lagenorhynchus acutus</i>	x	IV

6.2 Land

Bron: Groenteam, 2003: veldinventarisatie 2003

Zoogdieren

Nederlandse naam	Latijnse naam	FF wet	EU Habitatrichtlijn
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	X	
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	X	
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>	X	
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	X	
Hermenlijn	<i>Mustela erminea</i>	X	
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	X	
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	X	
Haas	<i>Lepus europeus</i>	X	
Spitsmuis (spec.)	<i>Sorex (spec)</i>	X	
Mol	<i>Talpa europaea</i>	X	
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	X	

Broedvogels

(alle soorten hebben tenminste één territorium binnen één van de zes sites)

Nederlandse naam	Latijnse naam	FF wet	EU Vogelrichtlijn
Veldleeuwerik	<i>Alauda arvensis</i>	X	
Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>	X	
Kneu	<i>Carduelis cannabina</i>	X	
Rietgors	<i>Emberiza schoeniclus</i>	X	
Bontbekplevier	<i>Charadrius haiticula</i>	X	
Scholekster	<i>Haematopus ostralegus</i>	X	
Zilvermeeuw	<i>Larus argentatus</i>	X	
Stormmeeuw	<i>Larus canus</i>	X	
Kleine Mantelmeeuw	<i>Larus fuscus</i>	X	
Nachtegaal	<i>Luscinia megarhynchos</i>	X	
Blauwborst	<i>Luscinia svecica</i>	X	X
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>	X	
Koolmees	<i>Parus major</i>	X	
Patrijs	<i>Perdix perdix</i>	X	X
Fazant	<i>Phasianus colchicus</i>	X	
Tjiff tjaff	<i>Phylloscopus collybita</i>	X	
Fitis	<i>Phylloscopus trochilus</i>	X	
Ekster	<i>Pica pica</i>	X	
Heggenus	<i>Prunella modularis</i>	X	
Roodborsttapuit	<i>Saxicola rubicula</i>	X	
Whitethroat	<i>Sylvia communis</i>	X	
Bergeend	<i>Tadorna tadorna</i>	X	
Tureluur	<i>Tringa totanus</i>	X	
Winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>	X	

Amfibieën en reptielen

Nederlandse naam	Latijnse naam	FF wet	EU Habitatrichtlijn
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	X	
Rugstreepad	<i>Bufo calamita</i>	X	IV
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	X	
Groene kikker	<i>Rana esculenta</i>	X	
Groene kikker complex	<i>Rana spec.</i>	X	
Kliene watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	X	
Zandhagedis	<i>Lacerta agilis</i>	X	IV